II 3326

lumea
ALMANAH '84

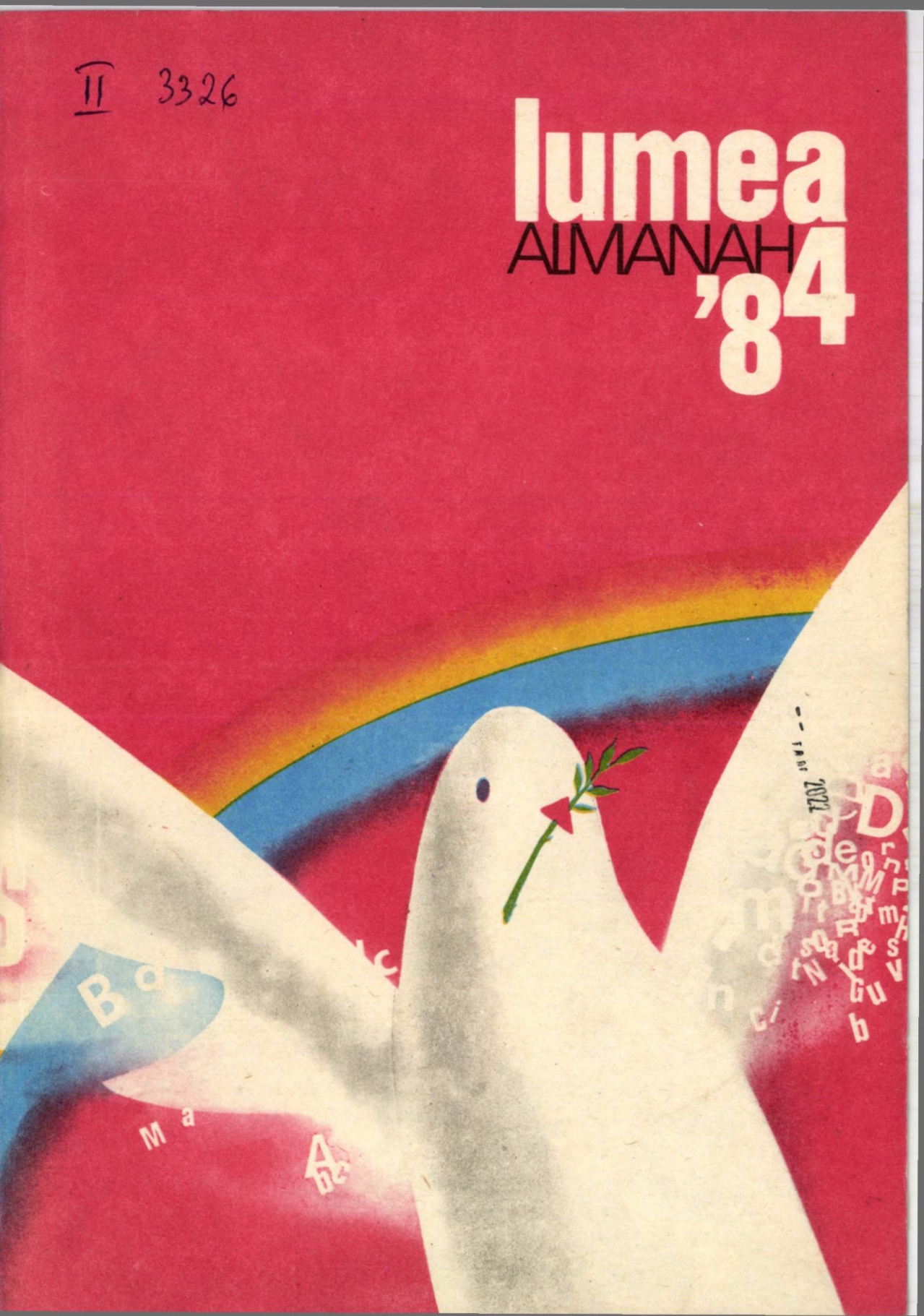

II 3326

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

CEAUȘESCU - ROMÂNIA - PACE

50800

CEAUȘESCU - ROMÂNIA - PACE

Concepție politică revoluționară, prestigioasă acțiune internațională

Chiar și o succintă evocare a marilor inițiative și acțiuni, din anul acesta, ale României și președintelui NICOLAE CEAUȘESCU, în favoarea păcii, a dezarmării, pentru reluarea și continuarea cursului destinderii în Europa și în lume, este deosebit de ilustrativă pentru calitățile politicii externe românești, calități care îi conferă distincție, relief și largă apreciere internațională. Este vorba, mai întîi, de continuitate și principialitate în urmărirea scopurilor propuse. Deci — o politică funciar potrivnică demersurilor supuse conjuncturii de moment, influențelor sau presiunilor din afară. Iar, cînd ne raportam la obiectivele acestei politici, ele luminează atît finalitatea, cum este și firesc, dar și cauzalitatea, resorturile determinante ale activității internaționale a României: propășirea țării, apărarea și afirmarea independenței și suveranității ei în planul construcției interne socialiste, ca și al dreptului de participare, liberă și activă, la reglementarea marilor probleme ale lumii contemporane, la efortul general de promovare a unei politici de conlucrare internațională, pentru instaurarea unui trainic edificiu al păcii, conceput ca operă istorică, de anvergură universală și substanță profund revoluționară, antrenînd toate dimensiunile fundamentale ale devenirii umane, deci avînd un real caracter global. Continuitatea și principialitatea politicii externe românești sînt, astfel, trăsături izvorîte dintr-o bogată și generoasă substanță umanistă, ele fiind, în mod obiectiv, completate prin larga deschidere a demersului, a inițiativelor, a tuturor acțiunilor internaționale ale țării noastre.

Receptivitate, respect reciproc, răbdătoare, tenace căutare a tuturor punctelor de contact și de convergență pentru triumful politicii de pace și independență — sînt calități care au investit diplomația românească, în sfera bilaterală și multilaterală, cu o apreciată forță de mobilizare a tuturor resurselor vitale unei autentice conlucrări internaționale, animate de cele mai nobile idealuri.

În același timp, sînt de notorietate aportul de imaginație constructivă, dublat de un nedezmințit realism al soluțiilor propuse, dinamica ideilor și inițiativelor românești, continua lor capacitate de îmbogățire

prin conectarea rapidă, oportună și fermă la realitățile prezentului și, deopotrivă, la marile direcții ale evoluțiilor istorice. Vedem, în aceasta, o originală sinteză între gîndirea și acțiunea practică, concretă, imediată, și viziunea globală, de largă perspectivă asupra mersului evenimentelor și fenomenelor distinctive ale epocii. Sesizînd, pe aceste baze, necesitățile obiective ale evoluțiilor politice, economice, sociale — în plan național și internațional —, gîndirea de politică externă românească, prodigios afirmată prin opera președintelui NICOLAE CEAUȘESCU, este permanent însoțită de o neobosită căutare a posibilităților reale de realizare a deziderateior fundamentale ale popoarelor. De aici — spiritul revoluționar, transformator și creator al conceptului de participare la viața internațională. De aici — forța mobilizatoare a politicii externe românești, manifestată atît în planul diplomației, al factorilor de decizie politică, cît și în sfera largă, determinantă, a opiniei publice, acționînd, astfel, asupra conștiințelor sociale și politice. În acest efort de edificare conștientă a viitorului lumii noastre, România — putem spune — s-a remarcat, cu deosebire, prin identificarea, stimularea și consolidarea bazelor sociale ale păcii, printr-o operă complexă, de esență profund democratică și revoluționară, de afirmare a rolului hotărîtor al popoarelor, al maselor în făurirea istoriei — atît naționale, cît și mondiale — al capacității lor ca, prin luptă unită, să impună realizarea unei lumi mai drepte și mai bune. Dezvoltate pe solul fertil al socialismului științific, materialismului dialectic și istoric, gîndirea și acțiunea de politică externă românească se afirmă ca un sistem coerent, deschis înnoirilor, ca factor de progres, ostil dogmelor și prejudecăților, mereu în avangarda istoriei, slujind cu devotament idealurile naționale ale poporului român, cauza păcii și socialismului.

O asemenea politică — de limpede sorginte națională și de largă cuprindere internațională — este opera strălucită a marelui nostru om de stat, a comunistului de omenie, a patriotului înflăcărat și revoluționarului consecvent, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, personalitate prestigioasă a vieții internaționale, neobosit luptător pentru propășirea patriei, pentru idealurile sacre ale independenței, socialismului și păcii. În cei aproape 20 de ani de cînd destinele țării sînt conduse de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidului nostru, președintele Republicii, România a făcut luminoasa dovadă a unei excepționale ascensiuni pe drumul propășirii ei libere și demne, afirmîndu-se, totodată, în conștiința lumii prin strălucită faptă politică.

În temeiul unității dialectice dintre efortul de dezvoltare națională pe noi culmi de civilizație și progres și politica externă de pace și colaborare, România se prezintă lumii ca o țară demnă, liberă și stăpînă pe soarta ei, participantă activă la toate marile demersuri și acțiuni de reglementare a problemelor care confruntă umanitatea contemporană. În larga sferă a activității sale internaționale, țara noastră se distinge printr-un număr impresionant de inițiative originale și — ceea ce este, cu deosebire, important — prin calitatea participării sale la viața internațională, prin prioritatea absolută acordată păcii, ca problemă fundamentală a epocii.

„Avem deplina convingere că actuala situație gravă internațională poate fi depășită prin acțiunea plină de răspundere a tuturor statelor, a guvernelor și șefilor de state, prin acțiunea unită a popoarelor, în vederea realizării unor relații noi, asigurării colaborării, independenței naționale și păcii mondiale.

În ce o privește, România, întregul popor, va acționa cu toată hotărîrea pentru asigurarea dreptului fundamental al fiecărei națiuni, al întregii omeniri — dreptul la existență, la dezvoltarea liberă, independentă, dreptul la viață, la pace!"

NICOLAE CEAUȘESCU

Luate în consensul și cu sprijinul hotărît al întregii națiuni și, deopotrivă, în acord cu cerințele vitale ale tuturor popoarelor, marile inițiative de pace și dezarmare ale președintelui NICOLAE CEAUȘESCU au adus României un prestigiu niciînd avut în îndelungata sa istorie. Este prestigiul unei țări care știe să-și facă auzit și, deopotrivă, ascultat glasul, în respectul și admirația generate, în mod firesc, de înțelepciunea, curajul și înalta responsabilitate a faptei politice inspirate de cele mai nobile idealuri.

Fundamentate pe o adîncă înțelegere a realităților, a fenomenelor determinante ale vremurilor pe care le trăim, gîndirea și acțiunea președintelui României au intrat în conștiința lumii ca o remarcabilă operă de pace, de extraordinară forță mobilizatoare. Clarviziune istorică, nedezmințit simț al anticipației politice, realism și profund spirit constructiv, claritate și fermitate în susținerea, științific argumentată, a opiniilor — sînt, acestea, caracteristici de esență ale inițiativelor de pace ale președintelui NICOLAE CEAUȘESCU, ale întregii acțiuni românești de politică internațională. Ostilă prea frecventelor cantonări ale problematicii de pace în sfera sterilă a declarațiilor generale sau de factură abstractă, o asemenea gîndire politică s-a născut și desăvîrșit pe solul ferm al realităților, al acțiunilor practice. Determinînd ceea ce este, în mod obiectiv, *necesar*, o asemenea gîndire își demonstrează esența sa revoluționară, înnoitoare, prin excepționala demonstrație a ceea ce este *posibil*, atunci cînd sînt valorificate toate resursele de pace ale omenirii.

Pe aceste coordonate, suita inițiativelor internaționale românești s-a distins, și în acest an, ca o contribuție de excepțională valoare — atît sub raport teoretic, cît și practic — la edificiul păcii, în interesul poporului român, al tuturor națiunilor lumii.

Radu Pascal

O politică a dialogului constructiv și principial

Larga deschidere a țării noastre spre dialogul internațional exprimă concepția proprie unui stat pentru care conlucrarea internațională, nestingherită și eficientă, nu poate fi realizată decît pe baza statornicirii ferme, între toate statele, a unor raporturi bazate pe principii noi, democratice. Ea exprimă concepția proprie unui șef de stat care vede în perfecționarea practicilor democrației un pivot al dezvoltării internaționale, un factor decisiv al edificării unei ordini politice și economice noi. Dialogul amplu pe care îl promovează președintele Nicolae Ceaușescu este una din numeroasele și constantele contribuții aduse în sprijinul edificării unui sistem nou de relații internaționale, de anvergură globală, echitabil și profitabil pentru toate statele, în esență o adevărată structură a păcii și colaborării.

Complexitatea lumii contemporane, contradicțiile și adversitățile cu care este ea confruntată, și, în mod primordial, aspirațiile la pace și dezvoltare ale popoarelor au conferit politicii dialogului valoarea de necesitate imperioasă a acestor vremi, așezată creator în slujba idealurilor umane de înțelegere și conlucrare, opusă înfruntărilor sau recurgerii la forță în reglementarea problemelor nesoluționate între țări. Politica dialogului deschis și constructiv se dovedește, în același timp, o necesitate și, deopotrivă, o posibilitate. România socialistă, președintele Nicolae Ceaușescu au ridicat dialogul la nivel înalt, convorbirile politice între factorii de răspundere ai statelor la rangul de practică permanentă și curentă, la rangul de eficace și activ instrument diplomatic, avînd ca finalitate transformarea revoluționară a lumii, reglementarea marilor probleme contemporane, în consens cu voința popoarelor. Președintele țării a imprimat diplomației românești un conținut superior, conferindu-i o poziție principială, dinamică și activă și conectînd-o direct și angajat la marea operă de pace, înțelegere și colaborare internațională.

Dialogul la nivel înalt, chintesență a politicii contactelor multiple, purtînd încărcătura prestigiului țării și a răspunderii celei mai direct asumate față de destinele proprii și ale păcii în lume, a devenit, prin activitatea neobosită a președintelui României, o adevărată practică de lucru de maximă eficiență și responsabilitate, exprimînd o poziție activă față de fenomenele lumii în care trăim. Asemenea contacte se constituie într-un instrument fundamental al deciziei politice în sfera conlucrării bilaterale, ca și în aceea, mai largă, a schimbului nemijlocit de idei în găsirea soluțiilor celor mai eficace, în vederea identificării necesarelor puncte de contact și convergență pentru acțiuni de largă cuprindere internațională. Asemenea dialoguri, desfășurate constant și perseverent, demonstrează, de fiecare dată, resursele reale, palpabile, ce se cer necontenit valorificate, ale diplomației păcii. O diplomație activă, vie și deschisă către toate ideile ce pot servi idealurilor de înțelegere între popoare, orientată către toate orizonturile acestei lumi a interdependențelor, desfășurată în fața propriului popor, ca și a tuturor popoarelor, în interesul celor mai nobile aspirații, în cel mai profund spirit democratic.

Elaborată cu contribuția hotărîtoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, politica externă a Partidului Comunist Român, a României socialiste se definește ca o politică a dialogului și colaborării internaționale, bazate pe respectul reciproc și deplina egalitate în drepturi. Expresia cea mai pregnantă a acestei politici o găsim, în primul rînd, în poziția activă, în inițiativa nesăbită a României de a dezvolta relațiile cu toate statele lumii, indiferent de orînduirea socială; o găsim, în egală măsură, în preocuparea permanentă a partidului nostru de a dialoga și conlucra, în spiritul celei mai largi solidarități, cu toate partidele comuniste și muncitorești, cu partidele socialiste și social-democrate, cu partidele democratice și progresiste, mișcările de eliberare, antiimperialiste, cu toate forțele sociale și politice care militează pentru o politică de înțelegere și colaborare, indiferent de concepțiile filozofice și ideologice ale acestor forțe, partide și mișcări.

Constanța acestui dialog, întreținut ca un foc sacru al încrederii în necesitatea și, de asemenea, în posibilitatea păcii și conlucrării internaționale, face din aceste contacte permanente, și nu sporadice sau de excepție, o modalitate de consultare firească, de abordare, din vreme și la vreme, a problemelor spinoase ce confruntă azi omenirea — o abordare durabilă și realistă, realizată cu calm, la adăpost de presiunea problemelor lăsate să se agraveze, o abordare în numele păcii, spriji-

→

Vastă și neobosită activitate de promovare a politicii de pace, independență și colaborare internațională

Întîlniri, convorbiri, întrevederi, în țară și în străinătate

Expresie sintetică a prodigioasei activități desfășurate pe plan internațional de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, cronologia pe care o prezentăm — continuare a celei cuprinse în ediția din această vară a almanahului revistei noastre — este elocventă pentru constanța dialogului la nivel înalt, dus cu principialitate și înaltă răspundere de conducătorul partidului și statului nostru. Întîlniri și convorbiri — în țară și peste hotare — cu șefi de stat și conducători de partid, prim-miniștri, alte personalități proeminente — această neîntreruptă suită de contacte politice la nivel înalt sînt ilustrative pentru rolul hotărîtor al secretarului general al partidului nostru, președintele Republicii, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, în continua dezvoltare a relațiilor României cu toate statele, fără deosebire de orînduire socială, a raporturilor Partidului Comunist Român cu celelalte partide comuniste și muncitorești, cu forțele politice revoluționare, progresiste și democratice de pretutindeni. Sînt, acestea, totodată, exemple, de înaltă semnificație politică, ale participării nemijlocite a României și președintelui ei la dezbaterea și soluționarea marilor probleme care confruntă omenirea contemporană, în interesul propășirii patriei socialiste, al păcii și conlucrării în lume. O activitate de larg prestigiu internațional, de strălucită contribuție la triumful celor mai nobile cauze ale umanității.

Nou și important moment în bogata cronică, de îndelungate tradiții, a relațiilor româno-chineze: vizita oficială de prietenie în țara noastră, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a tovarășului Hu Yaobang, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez. În imagine, aspect de la adunarea consacrată prieteniei româno-chineze, ce a avut loc în Sala sporturilor din Brașov

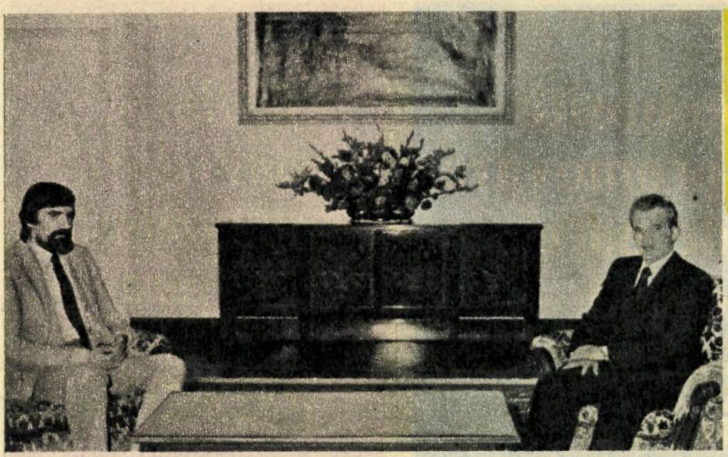

Întîlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu Max Van Den Berg, președintele Partidului Muncii din Olanda

CEAUȘESCU -ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

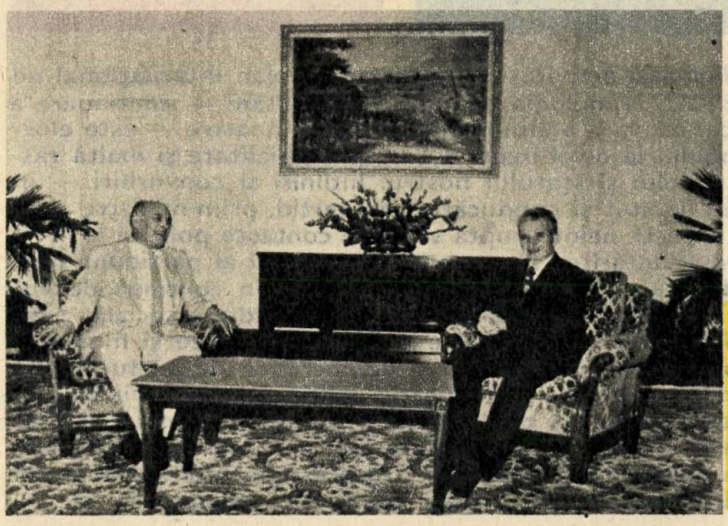

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a primit pe Khaled Al-Fahhoum, președintele Consiliului Național Palestinian

nita, angajat și plenar, de documente importante, de referință, tratate de prietenie și cooperare, declarații solemne comune, acorduri de cooperare în cele mai diverse domenii ale vieții materiale și spirituale, acte ce oferă un cadru și o bază solide în planul raporturilor bilaterale și, totodată, un exemplu convingător al posibilităților inepuizabile de fructificare a potențialului de înțelegere și conviețuire pașnică a omenirii.

În virtutea acestor calități, convorbirile avute în țară și peste hotare, vizitele în numeroase țări ale președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, contactele cu șefii de stat și de partid, cu înalte personalități politice — momente de culme ale raporturilor multiple pe care le întreține, pe plan internațional, partidul și statul nostru — s-au constituit, de fiecare dată, în acțiuni memorabile, de referință, puse nemijlocit în slujba destinderii și înțelegerii, pentru triumful politicii de pace și independență a popoarelor. Îndeplinind cu strălucire, responsabilitate și patriotism, mandatul încredințat de poporul ce l-a ales pentru a-i afirma și apăra idealurile și țelurile sale constructive, președintele țării a adus României un binemeritat prestigiu, prieteni pretutindeni în lume. O confirmă volumul impresionant al relațiilor diplomatice, rolul ce îl ocupă azi țara noastră în concertul națiunilor, calitatea și principialitatea pe care se întemeiază raporturile României cu lumea. De remarcat că, dacă, în 1965, țara noastră întreținea relații diplomatice cu 65 de state, numărul acestora aproape s-a dublat zece ani mai tîrziu, pentru a ajunge, în 1983, la 139, în acest timp volumul comerțului exterior românesc sporind de peste opt ori.

Această amplă și bogată activitate, de o deosebită valoare politică și o mare calitate principială, a determinat rodnice rezultate în adîncirea relațiilor de prietenie cu toate țările socialiste, cu partidele comuniste, cu alte partide și organizații democratice și progresiste, a dus la intensificarea legăturilor României cu statele în curs de dezvoltare, cu țările care au pășit pe calea unei vieți noi, independente, cu mișcările de eliberare națională; de asemenea, s-au amplificat continuu relațiile cu țările capitaliste, inclusiv cele foarte dezvoltate, aducîndu-se astfel o contribuție importantă la crearea cadrului celui mai propice de valorificare,

Primirea de către tovarășul Nicolae Ceaușescu a primului ministru al Malayeziei, Dato Seri dr. Mahathir Mohamad

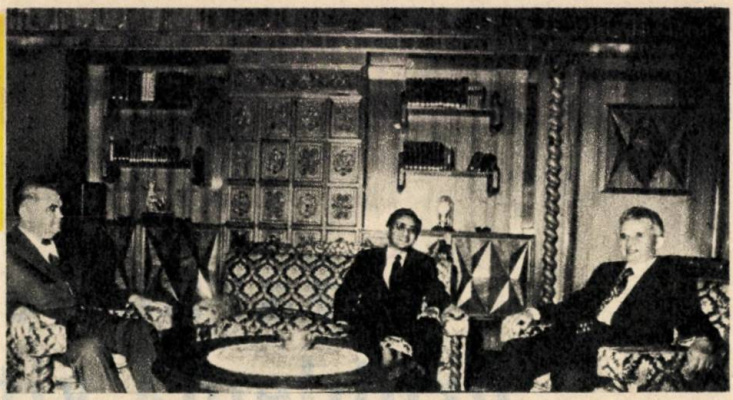

Aspect de la întîlnirea cu tovarășul Harilaos Florakis, secretar general al C.C. al P.C. din Grecia

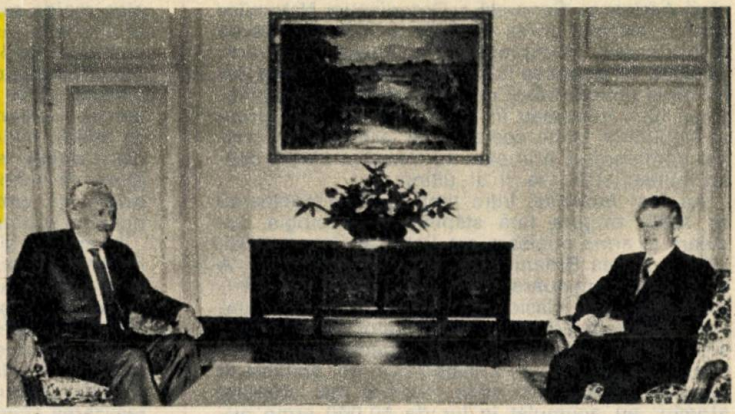

în beneficiul reciproc, a posibilităților de colaborare multiplă între state, la statornicirea unor raporturi noi, bazate pe egalitate, între țările lumii, fără deosebire de orînduirea lor socială. Toate acestea sînt roadele de necontestat ale politicii dialogului nemijlocit între state, ale întîlnirilor și contactelor la cel mai înalt nivel, ale căror virtuți rezidă constant — iar viața a confirmat-o — în identificarea și valorificarea tuturor posibilităților de conlucrare în plan bilateral și multilateral, inclusiv de abordare, prin tratative, a problemelor de care depind pacea și conlucrarea internațională, a stărilor de tensiune, de neînțelegere între state, pentru soluționarea lor justă și durabilă, pentru consolidarea încrederii între națiuni.

Desigur, adeseori promovarea dialogului și a colaborării între egali este o cauză mult mai complexă și dificilă decît poate părea la prima vedere. Fiind într-o contradicție ireductibilă cu politica de forță și de dominație, cu practicile imperialiste, hegemoniste, colonialiste și neocolonialiste, ea presupune o angajare perseverentă și, așa cum adeseori s-a apreciat pe bună dreptate, necesită mult curaj, fermitate și chiar spirit de sacrificiu în apărarea principiilor noi, democratice pe care trebuie să se întemeieze raporturile între națiuni. Iată de ce politica promovată de România socialistă, de tovarășul Nicolae Ceaușescu are un caracter profund revoluționar, novator și creator, se înscrie ca o contribuție de mare semnificație în lupta forțelor progresiste, democratice pentru lichidarea vechii politici imperialiste, pentru promovarea noului în viața popoarelor și omenirii — instaurarea unor raporturi care să asigure dreptul fiecărui popor de a se dezvolta liber și nestingherit pe calea progresului economic și social, în deplină securitate, în condiții de pace și conviețuire frățească cu toate popoarele lumii.

Cu perseverență, curaj și realism, România, prin gîndirea și fapta președintelui ei, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a dat întotdeauna girul cuvenit elementelor comune și prioritare ale acestei lumi complexe, în care dialogul a devenit mai mult ca oricînd o necesitate, o condiție sine qua non a apărării păcii, cuceririlor civilizației, idealurilor supreme ale umanității.

Anca Voican

Dezarmarea - problemă vitală, cauză a tuturor

Se împlinesc, în această toamnă, 37 de ani de cînd Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat prima rezoluție prin care se cerea interzicerea completă a armelor nucleare. Aceasta se petrecea la un an după încheierea celui de al doilea război mondial, cînd popoarele întregii lumi investeau în acest nou și mare forum al Națiunilor Unite speranța lor profundă că marea conflagrație, prin care au trecut și care a costat atîtea jertfe, va fi și ultima.

Au fost interzise, între timp, armele nucleare? În 1945, singura țară stăpînind tehnologia nucleară și arme nucleare era SUA. Au urmat, apoi, URSS, Marea Britanie, Franța și R.P. Chineză. A apărut, în continuare, cursa frenetică a înarmărilor nucleare și clasice, materializată în acumularea și diversificarea rapidă a armelor nucleare, însoțite, curînd, de o dezvoltare spectaculară a rachetelor nucleare și a sistemelor de ghidare și comandă. Cele cinci state membre ale „clubului atomic" au acumulat în jur de 50 000 arme nucleare; puterea explozivă totală a armelor nucleare stocate reprezintă un milion de bombe de tip Hiroshima. Paralel, s-au dezvoltat armele așa-zise „clasice", mereu modernizate, mereu mai distrugătoare la rîndul lor. Comerțul cu acest tip de arme a devenit unul din business-urile cele mai rentabile și odioase. Aceste arme au ucis, din 1945 încoace, în diverse războaie și conflicte, milioane de oameni.

În ce privește cheltuielile militare, de la încheierea celui de al doilea război mondial cursa înarmărilor a devorat peste 6 000 miliarde dolari pînă în 1980, astăzi fondurile alocate în acest scop ridicîndu-se, anual, la 700—750 miliarde dolari. Deci, un milion de dolari în mai puțin de un minut.

Cui pot servi toate acestea? În nici un caz păcii și colaborării internaționale. Marile probleme cu care se află astăzi confruntate țările lumii — dezvoltare, disparități economice, relații comerciale și tehnologice — sînt puternic agravate de cursa înarmărilor, în timp ce progresul în domeniile sănătății, educației, locuințelor este sever stînjenit de deturnarea de fonduri și resurse în scopuri militare. Dar, mai presus de toate, înarmările, armele nucleare implică o teribilă primejdie pentru viața oamenilor, pentru existența civilizației actuale.

Existența armelor nucleare și progresele tehnice rapide realizate în acest domeniu au suscitat proliferarea unor doctrine militare supuse unor continue reconsiderări, ceea ce se explică prin faptul că, niciodată în trecut, statele nu au fost în măsură să se poată anihila reciproc, la un mod aproape instantaneu, că niciodată ele nu au avut, ca astăzi, mijloacele de a distruge elementele indispensabile supraviețuirii altor țări și altor regiuni, că niciodată nu au fost atît de capabile, ca acum, să provoace distrugeri în indiferent ce punct al globului, oricît de îndepărtat ar fi acesta.

În spiritul și litera umanismului autentic ce caracterizează viziunea românească asupra raporturilor dintre țări și popoare în lumea de astăzi, România, președintele Nicolae Ceaușescu au subliniat, în repetate rînduri, că problema centrală a epocii noastre este asigurarea păcii, apărarea dreptului fundamental al oamenilor, al popoarelor la viață, la existență liberă și demnă. Dar, pentru realizarea acestui obiectiv, se impune bararea căii războiului, se impune dezarmarea. Manifestînd o largă receptivitate față de propunerile constructive făcute în această direcție de alte state, apreciind importanța tratativelor sovieto-americane pentru reducerea armelor nucleare strategice, ca și a unui acord în problema opririi amplasării de rachete nucleare cu rază medie de acțiune în Europa, pronunțîndu-se pentru un acord de reducere a armamentelor la tratativele de la Viena, România a avansat, la rîndul ei, un set de propuneri în problema dezarmării, aceasta fie în cadrul Organizației Națiunilor Unite, fie în alte foruri și conferințe internaționale, dezarmarea și încetarea cursei înarmărilor înscriindu-se ca un obiectiv programatic în toate principalele documente de partid și de stat. Astfel, România a subliniat, în cadrul Conferinței Naționale a partidului, din decembrie 1982, necesitatea adoptării de măsuri pentru diminuarea rolului blocurilor militare și trecerea la desființarea simultană a N.A.T.O. și a Pactului de la Varșovia, pînă atunci de o importanță deosebită fiind reducerea, pînă în 1985, cu 20 la sută a cheltuielilor militare față de nivelul din 1982, știut fiind că aproximativ 80 la sută din cheltuielile militare și armament revin celor două

→

Tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a întîlnit cu Inaam Raad, președintele Partidului Național Social Sirian din Liban

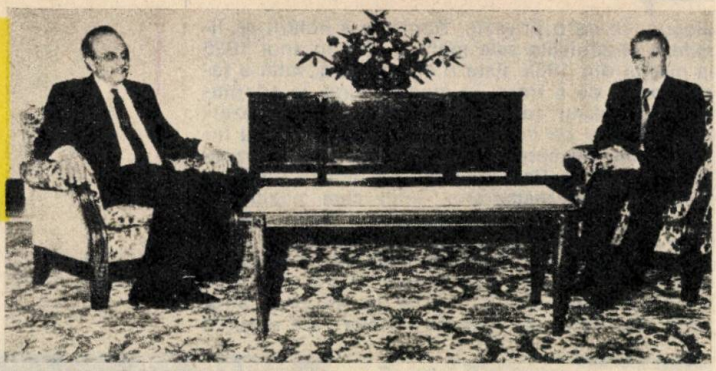

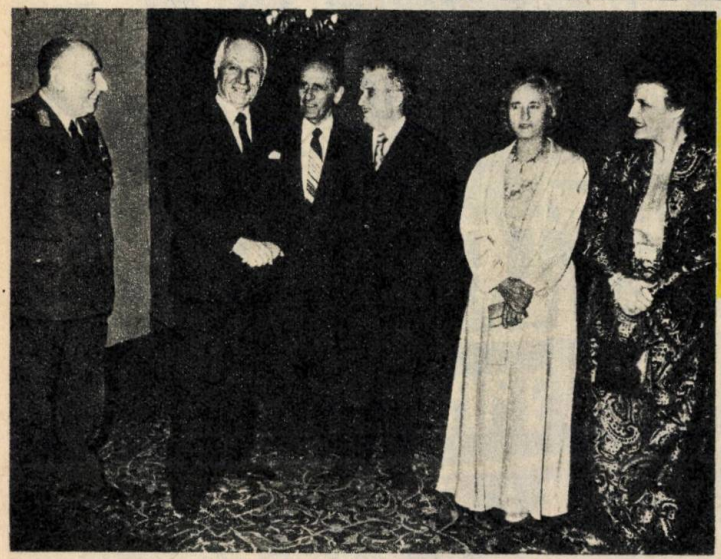

Nou moment important, cu adînci semnificații în bogata cronică a relațiilor multilaterale de colaborare prietenească dintre România și Turcia: vizita de stat în Turcia a tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, la invitația președintelui Kenan Evren

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a primit pe Franz Josef Strauss, președintele Partidului Uniunea Creștin-Socială și prim-ministru al landului Bavaria din Republica Federală Germania

CEAUȘESCU -ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a primit pe dr. Leabua Jonathan, prim-ministru al Regatului Lesotho

blocuri. În ce o privește, România a hotărît să limiteze cheltuielile sale militare pînă în anul 1985 la nivelul din 1982. Este o elocventă dovadă a țării noastre de a trece, în mod concret, la adoptarea unor măsuri reale îndreptate în direcția dezarmării și este pe deplin de înțeles largul ecou internațional pe care l-a avut această acțiune izvorîtă din voința României de a-și aduce întreaga contribuție la instaurarea unui curs pozitiv în viața internațională. Retragerea trupelor țărilor celor două blocuri militare de pe teritoriul altor state, desființarea bazelor militare de pe teritoriul altor state, angajamentul solemn de a nu amplasa arme nucleare de nici un fel pe teritoriul altor state, acordarea de garanții statelor care renunță

la arme nucleare că, în nici o împrejurare, asemenea arme nu vor fi folosite împotriva lor — sînt, toate aceste propuneri, tot atîtea mărturii ale modului în care România socialistă înțelege să-și aducă contribuția sa constructivă la transformarea în realitate a unuia din obiectivele primordiale ale tuturor forțelor înaintate ale societății, ale tuturor popoarelor, și anume dezarmarea generală și, în primul rînd, dezarmarea nucleară.

O nouă mărturie, de larg răsunet internațional, s-a adăugat, recent, suitei de acțiuni prin care România socialistă, președintele Nicolae Ceaușescu demonstrează preocuparea constantă, în spiritul unei înalte responsabilități și a unui profund umanism, față de marile obiective ale zilelor noastre — realizarea dezarmării și lichidarea pericolului unei conflagrații nucleare. Mesajele adresate — la sfîrșitul lui august — de tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, tovarășului **Iuri Vladimirovici Andropov**, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, și președintelui Statelor Unite ale Americii, **Ronald Reagan**, exprimă îngrijorarea poporului român față de posibilitatea trecerii la amplasarea de noi rachete cu rază medie de acțiune în Europa, situație ce ar atrage pe continent și în lume o agravare a tensiunii existente, ar stimula o nouă intensificare a cursei înarmărilor, ar spori pericolul unui război ce ar pune în joc existența tuturor popoarelor europene, existența însăși a vieții, a civilizației umane.

În mesaje se formulează următoarele propuneri: Cît timp se desfășoară negocierile și cît timp există o cît de mică șansă de a se ajunge la neamplasarea de noi rachete, se impune a se face totul pentru succesul tratativelor sovieto-americane de la Geneva, pentru obținerea unor rezultate pozitive. În cazul că, pînă la sfîrșitul acestui an, nu se va ajunge la un acord, România consideră că ar trebui făcut totul pentru a se conveni

Întîlnirea dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, cu tovarășul Yasser Arafat, președintele Comitetului Executiv al Organizației pentru Eliberarea Palestinei

CEAUȘESCU -ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

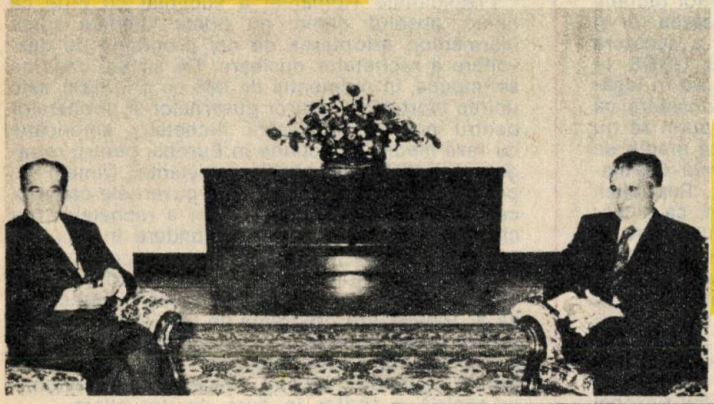

Întîlnire cu Jose Figueres Ferrer, președintele Partidului Eliberării Naționale din Costa Rica

Vizita oficială de prietenie în țara noastră, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a delegației de partid și de stat a Republicii Populare Mongole, condusă de tovarășul Yumjaaghiin Țedenbal, secretar general al Comitetului Central al Partidului Popular Revoluționar Mongol, președintele Prezidiului Marelui Hural Popular al Republicii Populare Mongole

amînarea amplasării de noi rachete nucleare în Europa, cel puțin pînă la sfîrșitul anului 1984 — începutul anului 1985, urmînd ca, în acest răstimp, să fie continuate negocierile pentru a se realiza o înțelegere. O mare importanță ar avea ca Uniunea Sovietică să dea garanții în sensul declarațiilor anterioare că, în perioada continuării negocierilor, va opri desfășurarea de noi rachete cu rază medie de acțiune și modernizarea lor și va reduce în mod unilateral o parte a acestora aflate în zona europeană a teritoriului URSS. În condițiile că nu se va ajunge la un acord în legătură cu aceste propuneri, România consideră că ar fi posibil să se aibă în vedere cel puțin să nu fie amplasate rachete nucleare cu rază medie de acțiune pe teritoriul Republicii Federale Germania, Republicii Democrate Germane, Republicii Socialiste Cehoslovace și a altor state, ca o măsură intermediară pînă la realizarea unui acord final în cadrul negocierilor sovieto-americane. România apreciază că, pînă la eliberarea totală a continentului de orice fel de armament nuclear, o mare importanță prezintă crearea de zone denuclearizate pe continent. În acest sens, țara noastră consideră că se impune să se acționeze pentru sprijinirea eforturilor consacrate creării de zone denuclearizate în Balcani, în nordul Europei și în alte părți ale continentului. România propune ca SUA și URSS să adopte hotărîri unilaterale de înghețare a cheltuielilor militare pe viitorii doi ani la nivelul anului 1983 și, în această perioadă de doi ani, să se desfășoare negocieri în vederea trecerii la reducerea cheltuielilor militare. Aceasta ar avea o mare importanță politică, nu va afecta securitatea și capacitatea de apărare a celor două țări, ar fi o contribuție practică la politica de dezarmare, la creșterea încrederii și securității internaționale.

Președintele României a subliniat cu tărie că nimic, absolut nimic, nu poate justifica cursa înarmărilor, adoptarea de noi programe de dezvoltare a rachetelor nucleare. De aceea, ceea ce se impune, în momentul de față cu prioritate, este unirea eforturilor tuturor guvernelor și popoarelor pentru oprirea amplasării rachetelor americane cu rază medie de acțiune în Europa, pentru retragerea și distrugerea celor existente. Nimeni nu poate nega faptul că statele și guvernele care acceptă instalarea pe teritoriul lor a rachetelor nucleare își asumă o mare răspundere în fața popoarelor, a întregii omeniri. În locul programelor de amplasare de noi rachete, de folosire a spațiului cosmic în scopuri militare, România consideră că ar fi necesare programe de amplasare de baze pentru protecția mediului înconjurător, de folosire a Cosmosului numai în scopuri pașnice, de programe speciale privind dezvoltarea economico-socială a țărilor în curs de dezvoltare.

România a fost întotdeauna de părere că, datorită complexității sale, dezarmarea impune întreprinderea unei suite de inițiative și măsuri concrete. Constant atașată ideii că poziția declarativă

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a participat, la Moscova, la întîlnirea conducătorilor de partid și de stat din unele țări socialiste europene

CEAUȘESCU -ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Întîlnire cu delegația Partidului de Stînga — Comuniștii din Suedia, formată din tovarășii Lars Werner, președintele partidului, și Bertil Mabrink, membru al Comitetului Executiv al P.S.C.S., deputat, membru în Comisia de politică externă a Parlamentului suedez

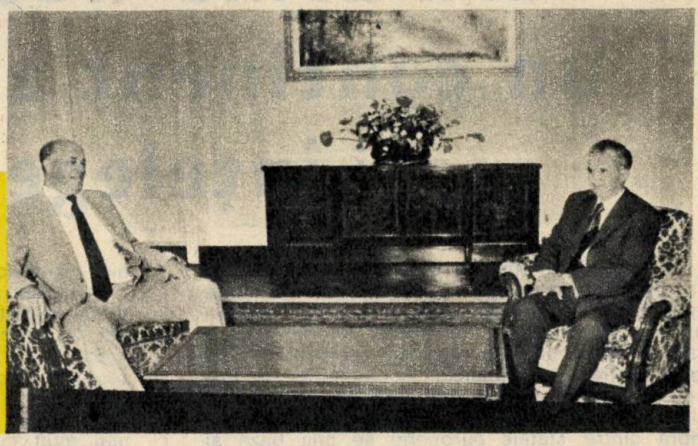

trebuie îmbinată cu fapte, țara noastră a avansat propunerile sale în planul dezarmării convinsă fiind că promovarea acestui obiectiv, prin negocieri perseverente și acțiuni tenace, corespunde, în primă și ultimă instanță, năzuinței vitale a popoarelor. Pentru ele, progresul în pace, într-o lume a cooperării și înțelegerii, este însăși condiția lor de existență.

Intr-o atmosfera de vibrant patriotism, dînd expresie adeziunii unanime a întregii noastre națiuni socialiste la strălucitele inițiative de pace ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, la recentul Apel al Frontului Democrației și Unității Socialiste, s-au desfășurat, în această toamnă, mari adunări și mitinguri ale oamenilor muncii, sub semnul hotărîrii de neclintit de a apăra dreptul fundamental al popoarelor la pace, la existență liberă și demnă. Telegramele adresate, cu acest prilej, de participanți tovarășului Nicolae Ceaușescu dau grăitoare expresie unității întregului nostru popor în jurul partidului, al secretarului său general, angajamentului ferm de a face totul pentru înflorirea patriei, pentru afirmarea idealurilor de pace și colaborare în întreaga lume. Admirație, respect și recunoștință față de neobosita activitate a președintelui Nicolae Ceaușescu, dedicată triumfului politicii de pace și independență, legitimă mîndrie pentru amplul ecou internațional al inițiativelor șefului statului român în vederea opririi amplasării noilor rachete nucleare în Europa, retragerii și distrugerii celor existente, pentru dezarmare generală și, în primul rînd, pentru dezarmare nucleară, pentru făurirea unei lumi mai drepte și mai bune, fără arme și războaie — sînt, acestea, sentimente dominante care, în acest final de an, animă întreaga noastră națiune, deplin solidară cu eforturile de pace ale tuturor popoarelor, ale forțelor progresiste de pretutindeni.

Beneficiare ale schimbărilor și mutațiilor, naționale și internaționale, ai căror autori sînt, în primul rînd, ele însele, popoarele sînt tot mai conștiente că eliberarea de primejdiile pe care le implică existența armelor, de frustrările pe care acestea le atrag în sfera dezvoltării lor economice, este un obiectiv față de care trebuie să se angajeze cu toată hotărîrea, cu toate forțele unite. Manifestațiile, demonstrațiile, luările de poziție din foarte numeroase țări ale lumii fac dovada elocventă a acestei conștiințe, a înțelegerii tot mai profunde, de către popoare, a forței și capacității lor de a opri actualul curs dezastruos al înarmărilor. Popoarele cred, cu tărie, că pacea autentică și durabilă nu poate fi obținută decît prin dezarmare, prin înlocuirea cursei înarmărilor cu întrecerea în contribuția pe care fiecare țară dorește și poate să o aducă la cauza progresului general al umanității.

G. Serafin

Pentru o Europă unită, fără arme nucleare, un continent al păcii și înțelegerii

Europa, continentul pe care trăim și muncim, s-a distins, de-a lungul secolelor și în vremurile noastre, prin contribuția deosebită la sporirea tezaurului de civilizație al umanității. Istoria nu uită, însă, că de pe bătrînul continent au izbucnit cele două conflagrații mondiale. Actualmente, în Europa se întîlnesc situații singulare: aici se află față în față două grupări militare opuse; pe teritoriul unora dintre statele europene se află baze și trupe străine; un adevăr grav îl constituie faptul că, în anii postbelici, Europa a cunoscut o continuă escaladare a înarmărilor, fără a se reuși să se pună bazele unei păci autentice. Perspectiva unui alt coșmar — de fapt, o sinucidere — a trezit, ca un semnal de alarmă, conștiințele oamenilor de pe continent, de pretutindeni, convinși că, pentru ei, pentru generațiile viitoare, ceva trebuie făcut. Cu atît mai urgent și mai ferm, cu cît amploarea pe care a luat-o cursa înarmărilor, în special a celor nucleare, sfidează rațiunea, reprezentînd un pericol de o gravitate fără precedent pentru însăși existența umanității, a civilizației făurite timp de milenii. Arsenalele înmagazinează o monstruoasă capacitate de distrugeri: 80 la sută din cheltuielile militare și pentru armament (ajunse la 700 miliarde dolari pe an) revin statelor ce fac parte din cele două blocuri militare din Europa. În Europa, o bombă nucleară revine la mai puțin de 200 de locuitori și la 3 persoane aflate sub arme. Dacă, în întreaga istorie a omenirii, cantitatea totală de explozibil folosit nu a depășit 10 megatone, în prezent, numai în arsenalele nucleare din Europa sau destinate continentului s-au adunat arme cu o putere de 50 000 de megatone. Cu armamentul existent pe continent pot fi uciși 250 miliarde de oameni, de peste 60 de ori mai mulți decît populația actuală a globului.

În mod incontestabil, „cheia" păcii consta nu în sporirea arsenalelor nucleare, ci în inversarea acestui proces, în realizarea unui echilibru la niveluri cît mai reduse ale înarmărilor. Tocmai de aici rezultă cerința de a se trece la reducerea armamentelor nucleare existente, pînă la retragerea totală și distrugerea lor, pînă la eliberarea Europei de spectrul distrugerii nucleare.

Este, așadar, pe deplin îndreptățită îngrijorarea profundă a opiniei publice, a popoarelor, a tuturor oamenilor de bună credință în legătura cu primejdia enormă ce planează asupra Europei, cu atît mai mult cu cît armelor existente în cantități uriașe, aberante, ar urma să li se adauge, cu începere de la sfîrșitul lui 1983, în cadrul unui program eșalonat pe cinci ani, cele 572 de rachete „Cruise" și „Pershing-2", care ar deschide perspectiva unei agravări a competiției militare.

Continentul european a avut prea mult de suferit de pe urma războaielor, pentru ca forțele iubitoare de pace, toți cei care își fac din apărarea vieții supremă îndatorire, să nu-și unească voințele pentru a împiedica transformarea Europei într-o rampă de lansare de rachete nucleare, pentru ca Europa să nu fie cuprinsă în vîlvătăile mistuitoare ale unui holocaust.

Pentru ca Europa să fie eliberată de coșmarul unui război nimicitor, să nu devină o torță nucleară acționează, cu toată hotărîrea, conducătorul partidului și statului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, personalitate proeminentă a vieții politice mondiale, care, cu gîndul și cu fapta, a înnobilat lupta pentru pace și dezarmare. Inițiativele și propunerile președintelui României pentru pace și dezarmare, pentru oprirea amplasării, în acest an și în viitor, a rachetelor cu rază medie de acțiune în Europa, pentru retragerea și distrugerea celor existente, pentru înghețarea bugetelor militare, constituie expresia unei înalte conștiințe, a umanismului desăvîrșit pe care-l probează în fiecare acțiune, în tot ceea ce a făcut și face pentru apărarea păcii, a dreptului suprem al oamenilor, al popoarelor la existență liberă și demnă. Aceste propuneri și inițiative reprezintă însăși voința neclintită și aspirația nobilă a întregului

Vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în Etiopia Socialistă, la invitația tovarășului Mengistu Haile Mariam, președintele Consiliului Militar Administrativ Provizoriu, președintele Comisiei pentru organizarea Partidului Oamenilor Muncii din Etiopia, comandant suprem al Armatei revoluționare a Etiopiei Socialiste

CEAUȘESCU -ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, la invitația tovarășului Canaan Sodindo Banana, președintele Republicii Zimbabwe, și a tovarășei Janet Banana, a tovarășului Robert Gabriel Mugabe, președintele Uniunii Naționale Africane din Zimbabwe, primul ministru al Republicii Zimbabwe, și a tovarășei Sally Mugabe

nostru popor de a trăi și construi în pace, de a conserva marile valori făurite în Europa în decursul mileniilor, de a asigura progresul umanității.

Exprimînd sentimentele de adîncă stimă și prețuire ale întregii națiuni față de conducătorul iubit al partidului și statului nostru, **Apelul pentru dezarmare și pace al adunării reprezentanților organizațiilor de masă și obștești și al celorlalte organizații componente ale Frontului Democrației și Unității Socialiste,** marile mitinguri, adunări și demonstrații ale oamenilor muncii de pe întreg cuprinsul patriei, demonstrează cu putere voința de neclintit a poporului român de a face să triumfe politica de pace, independență și colaborare pe planeta noastră.

„Mai mult ca oricînd este necesar — așa cum arăta președintele **Nicolae Ceaușescu — să facem totul pentru o Europă fără rachete cu rază medie de acțiune, fără nici un fel de rachete nucleare sau alte arme atomice, pentru o Europă unită, bazată pe respectul orînduirii sociale în fiecare țară și pe dorința de a conlucra pentru dezvoltarea economico-socială a fiecărei națiuni, pentru soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane, inclusiv a subdezvoltării, în interesul tuturor popoarelor, al colaborării internaționale".**

Exprimînd profunda îngrijorare a poporului român față de proiectele de amplasare a noilor rachete nucleare cu rază medie de acțiune în Europa, secretarul general al partidului nostru, președintele Republicii, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** a prezentat, în mesajele adresate Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S., tovarășului Iuri Andropov, precum și președintelui SUA, Ronald Reagan, o serie de propuneri de cea mai mare însemnătate, menite să ducă la frînarea escaladării înarmărilor nucleare pe continentul european, să deschidă calea trecerii la măsuri de dezarmare nucleară, să contribuie la creșterea încrederii și securității în zona noastră geografică și în întreaga lume, la asigurarea păcii pe planeta noastră.

Noile propuneri ale României socialiste decurg din întreaga politică externă a țării noastre, promovată cu principialitate și consecvență de tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, care a adus în fața conștiinței întregii lumi o strălucită dovadă a înaltei răspunderi față de soarta păcii, față de destinele întregii omeniri. Este convingerea țării noastre că nu există nici o justificare pentru acceptarea, ca un fapt împlinit, a amplasării noilor rachete nucleare pe continentul european, că trebuie să se facă tot posibilul pentru a se ajunge la rezultate pozitive la tratativele sovieto-americane de la Geneva, că orice înțelegeri privind reducerea armamentelor, în primul rînd a celor nucleare, presupun asigurarea unui echilibru între cele două părți, sub un strict control internațional, astfel ca securitatea nici uneia dintre ele să nu fie diminuată, însă acest echilibru trebuie stabilit nu la plafoane ridicate, nu prin producerea de noi arme, ci, dimpotrivă, prin reducerea celor existente, prin realizarea unui nivel cît mai scăzut al înarmărilor. Această poziție izvorăște din concepția profund umanistă, susținută cu consecvență neabătută, potrivit căreia, oricît de îndelungate și grele ar fi tratativele, ele sînt incomparabil de preferat conflagrațiilor militare și, cu atît mai mult, unui conflict nuclear nimicitor. În condițiile existenței armamentului nuclear, guvernele, oamenii politici care admit amplasarea noilor rachete pe teritoriul lor își asumă o grea răspundere în fața propriilor popoare, a întregii omeniri. România a formulat propuneri concrete privind desfășurarea negocierilor în vederea opririi amplasării noilor rachete nucleare, a retragerii și distrugerii celor existente, pornind de la aprecierea că, prin eforturi, prin tratative purtate într-un spirit de conlucrare și acționîndu-se cu deplină răspundere, și de o parte, și de alta, este posibil să se ajungă la un acord corespunzător. Dacă, pînă la sfîrșitul anului, la negocierile de la Geneva nu se va putea ajunge la un acord, România a propus să se ajungă la înțelegerea ca hotărîrea de amplasare a noilor rachete să fie amînată, cel puțin pînă la sfîrșitul anului 1984 — începutul lui 1985, iar, în acest timp, să continue negocierile. Firește, ar fi de mare importanță dacă URSS ar da garanții în sensul declarațiilor sale anterioare, că va opri, în perioada suplimentară de continuare a negocierilor, desfășurarea de noi rachete cu rază medie de acțiune și modernizarea lor și va reduce, în mod unilateral, o parte a acestora, aflate în zona europeană a teritoriului URSS. Totodată, în condițiile în care nu se va ajunge la o înțelegere, România consideră că ar fi posibil să se aibă în vedere cel puțin să nu fie amplasate rachete cu rază medie de acțiune pe teritoriile R.F. Germania, R.D. Germane, R.S. Cehoslovace și altor state, ca o măsură intermediară pînă la realizarea unui acord final în cadrul negocierilor sovieto-americane. Țara noastră a propus, de asemenea, SUA și URSS să hotărască fiecare, unilateral, înghețarea cheltuielilor militare. Președintele României a subliniat că, în statornicirea unui echilibru în ceea ce privește armamentul racheto-nuclear, trebuie luate în calcul toate rachetele, inclusiv cele ale Franței și Angliei, precum și mijloacele echivalente cu rachetele cu rază medie de acțiune pentru transportarea la țintă a încărcăturilor nucleare. În virtutea intereselor vitale ale popoarelor, este imperios necesar ca toate statele care dețin în Europa armamente nucleare și mijloace de transport la țintă să se înscrie în măsurile de reducere și eliminare a acestora, iar, pe un plan mai larg, pe ansamblul comunității internaționale, toate țările producătoare de armament nuclear să ia parte la negocierile vizînd reducerea acestui armament, să-și asume răspunderea diminuării echilibrate și controlate, pînă la eliminarea completă, a arsenalelor atomice. În acest sens, trebuie luate în considerare toate propunerile existente. Președintele României a stăruit din nou asupra importanței angajării unor tratative directe între țările pactului nord-atlantic și statele membre ale Tratatului de la Varșovia, tocmai pentru că acestor blocuri militare le revine cvasitotalitatea armamentelor nucleare și clasice, iar operarea unor reduceri ar

Maputo. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a făcut o vizită oficială de prietenie în Republica Populară Mozambic, la invitația tovarășului Samora Moises Machel, președintele Partidului FRELIMO, președintele Republicii Populare Mozambic

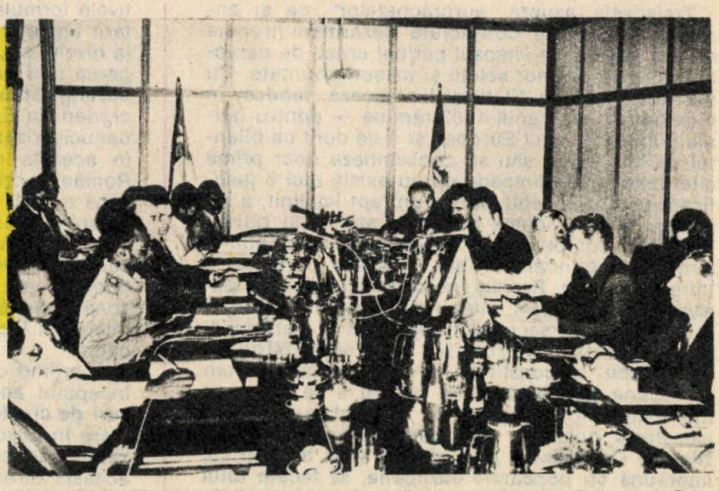

CEAUȘESCU -ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Aspect din timpul vizitei oficiale de prietenie în Zambia a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, la invitația tovarășului Kenneth David Kaunda, președintele Partidului Unit al Independenței Naționale, președintele Republicii Zambia, și a doamnei Betty Kaunda

avea un rol determinant pentru a deschide calea dezarmării generale și a asigura o pace trainică în lume.

Înscriindu-se în succesiunea unor acțiuni neîntrerupte, de larg ecou internațional, în slujba idealurilor celor mai scumpe ale omenirii, noile inițiative și propuneri ale președintelui României, chemările sale vibrante pentru asigurarea păcii relieează, o dată mai mult, nestrămutata voință de pace a poporului român.

Ferm atașat cauzei supreme a păcii, poporul român, asemenea tuturor popoarelor lumii, așteaptă ca statele și guvernele, oamenii politici și, în primul rînd, conducătorii puterilor care dețin armament atomic, să facă tot ceea ce le stă în putință pentru a se opri amplasarea noilor rachete și a se trece la retragerea și distrugerea celor existente. Este incontestabil că, niciodată, oamenii politici, șefii de stat și de guvern, popoarele însele nu s-au aflat atît de direct și de limpede în fața unei responsabilități cu adevărat istorice, aceea de a evita calea spre abisul unei conflagrații nucleare devastatoare. Glasul rațiunii, al luciditații, voința și aspirațiile supreme ale popoarelor trebuie să triumfe, trebuie să se acționeze ferm, acum, cît mai este încă posibil, cît nu a devenit prea tîrziu, pînă cînd nu va fi lansată prima rachetă, prima bombă, care ar determina o catastrofă. Este o necesitate cu atît mai arzătoare, cu cît proiectata amplasare în Europa a noilor rachete ar crea pe continent și în întreaga lume o situație deosebit de periculoasă, ar face să sporească și mai mult primejdia unui război atomic, amenințînd grav existența noastră. Amplele manifestații în sprijinul păcii și dezarmării, care au cuprins continentul, îndeamnă cancelariile să mediteze asupra gradului de eficacitate a activităților lor și este de bun augur că glasul popoarelor reușește să răzbată dincolo de capitonajul ușilor.

Popoarele continentului se pronunță, astăzi, tot mai viguros, pentru o Europă liberă de armele nucleare și este deosebit de semnificativ pentru starea de spirit a opiniei publice europene faptul că manifestațiile împotriva amplasării de noi arme nucleare, pentru demararea unui proces real de destindere și pace au devenit un fenomen cotidian, confirmînd o realitate de esență — încrederea popoarelor în rolul lor de făuritoare ale istoriei, în capacitatea de care dispun de a determina un curs nou, pozitiv, democratic al vieții internaționale.

Tratativele asupra „eurorachetelor", ca și ansamblul acțiunilor consacrate dezarmării trebuie să țină seama de imensul pericol creat, de caracterul urgent al unor soluții și măsuri anunțate. Cu atît mai mult, cu cît timpul presează, fiindcă, în bine sau în rău, anul 1983 rămîne — pentru opinia publică — anul Europei, și e de dorit ca bilanțul de la sfîrșitul său să consemneze doar prima alternativă. Este limpede că nu există nici o justificare pentru acceptarea, ca un fapt împlinit, a instalării noilor rachete nucleare, statele și guvernele care vor proceda în acest mod asumîndu-și o mare răspundere în fața propriilor popoare, a întregii omeniri. Respingînd orice atitudine de pasivitate, de fatalism, vibrantele chemări la asigurarea păcii ale secretarului general al partidului, președintele Republicii, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, se constituie într-un puternic îndemn la acțiune politică hotărîtă pentru a se bara, cît mai este timp, cursa atît de primejdioasă spre o catastrofă nucleară. Așa cum sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu, „Noi sîntem ferm hotărîți ca, împreună cu popoarele europene, să facem totul pentru ca Europa să nu cunoască noile rachete cu rază medie de acțiune, pentru ca să se asigure un echilibru al forțelor nu prin noi armamente, prin noi rachete, ci prin reducerea celor existente la un nivel cît mai scăzut".**

Uriașa acumulare de armament pe continentul nostru impune țărilor membre ale celor două blocuri alocarea unor importante resurse materiale care, în loc să fie investite pentru propășirea lor, pentru sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare, sînt absorbite de bugetele militare. Avînd în vedere aceste considerente, România a propus începerea de negocieri directe între statele participante la Tratatul de la Varșovia și statele membre ale NATO cu privire la înghețarea și reducerea cheltuielilor militare, la dezarmare și înlăturarea pericolului unui război. Desigur că realizarea unei înțelegeri între statele care aparțin celor două alianțe militare ar avea o pondere însemnată în procesul dezarmării generale. În ceea ce o privește, dînd o nouă mărturie a unității dintre inițiativele formulate și exemplul oferit, România a hotărît înghețarea bugetului său militar pînă în 1985 la nivelul anului 1982. Este, de asemenea, convingerea țării noastre că o contribuție importantă la dezangajarea militară, la sporirea securității și încrederii în Europa ar constitui-o crearea de zone denuclearizate în diferite părți ale continentului, în această direcție înscriindu-se și propunerea României privind transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii și bunei vecinătăți, a prieteniei și colaborării, lipsită de arme nucleare, de trupe și baze militare străine, obiectiv pentru atingerea căruia președintele **Nicolae Ceaușescu** a propus ținerea unei întîlniri la nivel înalt a țărilor din zonă, menită să examineze căile și măsurile de întărire a încrederii, a colaborării și păcii în Balcani.

Acordînd o importanță deosebită deschiderii, la începutul anului 1984, a **Conferinței pentru măsuri de creștere a încrederii și securității și dezarmare în Europa,** menită să asigure cadrul organizatoric adecvat pentru mobilizarea eforturilor în această direcție, România apreciază că va fi necesar ca această conferință, în care popoarele europene își pun mari speranțe, să fie temeinic pregătită și organizată, ca parte integrantă a procesului de securitate și cooperare în Europa, în conformitate cu spiritul și litera Actului final, ținînd seama, totodată, de faptul că încheierea cu rezultate pozitive a reuniunii de la Madrid trebuie să deschidă un cîmp larg de acțiune pentru reluarea, dezvoltarea, îmbogățirea, pe baze noi, a dialogului european.

Înfăptuirea unui proces înnoitor în viața Europei implică sporirea preocupărilor pentru dezvoltarea cooperării economice, lărgirea schimburilor comerciale, conjugarea eforturilor pentru progresul economic și social al tuturor națiunilor, înlăturarea oricăror practici discriminatorii și bariere artificiale în calea conlucrării între popoare, colaborarea în domeniul științei și tehnologiei, pentru propășirea țărilor europene și creșterea schimburilor în dezvoltarea civilizației mondiale, apropierea între națiuni, întărirea respectului și a priete-

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a efectuat o vizită oficială de prietenie în Republica Democratică Somalia, la invitația tovarășului Mohamed Siad Barre, secretar general al Partidului Socialist Revoluționar Somalez, președintele Republicii Democratice Somalia

CEAUȘESCU -ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Mii de oameni ai muncii, exprimînd sentimentele de profundă satisfacție și mîndrie patriotică ale întregului popor față de rezultatele de excepțională însemnătate ale noii misiuni de pace, prietenie și solidaritate pe pămîntul Africii, au făcut o primire entuziastă, plină de dragoste, tovarășului Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu

niei între popoare. Securitatea europeană depinde, în ultimă instanță — așa cum demonstrează cu prisosință practica — de modul în care toate statele vor respecta, în relațiile dintre ele, principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne, nerecurgerii la forță și la amenințarea cu forța. Este necesar ca toate statele — indiferent de orînduire socială, mărime sau potențial — să participe, direct și neîngrădit, în mod egal, la dezbaterea și soluționarea problemelor majore ce confruntă Europa.

Ținînd seama de tradițiile, interesele și aspirațiile comune, de multiplele probleme pe care popoarele europene sînt chemate să le soluționeze împreună, este necesar să se facă totul pentru crearea unei Europe unite, bazate pe respectul orînduirilor sociale și al independenței fiecărei națiuni, în care toate statele să conlucreze rodnic, pe bază de egalitate și respect reciproc, fiecare națiune să se poată dezvolta liber, la adăpost de orice agresiune, fără nici un amestec din afară, eliberată de coșmarul nuclear.

Nutrind convingerea că nu există misiune mai nobilă, îndatorire mai înaltă decît aceea de a milita neobosit pentru înlăturarea primejdiei nucleare, pentru apărarea păcii, a dreptului la viață, la existență al popoarelor, al oamenilor de pretutindeni, pentru edificarea unei reale securități și a unei ample și nestingherite colaborări în Europa și în lume, poporul român nu precupețește nici un efort pentru înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, pentru respectarea fermă a principiilor noi de relații dintre state, pentru realizarea unei lumi mai drepte și mai bune, a păcii, colaborării, în care toate națiunile să se poată dezvolta armonios, ridicînd pe noi trepte civilizația milenară a umanității.

Sabina Diaconu

Colaborarea interbalcanică - parte integrantă a securității europene

Adoptarea documentului final și încheierea cu succes a celei de-a doua reuniuni general-europene post-Helsinki de la Madrid, în toamna lui 1983, au fost privite, pe bună dreptate, ca evoluții încurajatoare în contextul actualei vieți internaționale, ca momente cu un însemnat potențial constructiv în vederea aplicării integrale a Actului final al C.S.C.E., a reluării cursului spre destindere și colaborare în relațiile dintre state. Unor asemenea obiective constructive, de certă rezonanță politică, le sînt consacrate, de mai mulți ani, și eforturile privind dezvoltarea colaborării bi și multilaterale în Balcani — ea însăși parte integrantă a securității și cooperării în Europa, aflată într-o relație organică, de evidentă interacțiune, cu ansamblul situației de pe continent.

Începuturile colaborării balcanice, pe un plan sau pe altul, sub o formă sau alta, sînt mai vechi și datează de mult timp. Dar — și, se poate spune aceasta fără teama de a greși — niciodată obiectivele, perspectivele și șansa unor rezultate concrete, tangibile, nu au fost mai promițătoare ca acum. Anul pe care îl încheiem a adus, în această privință, noi evoluții, noi argumente — evidențiind, din partea României, aceeași atitudine constructivă, consecventă și principială de transformare a spațiului sud-est european într-o zonă de pace, colaborare, bună vecinătate și securitate ireversibilă, lipsită de arma atomică, de baze și de efective militare străine. Au continuat, astfel, în ritmul și la cotele de interes cunoscute, schimburile de vizite la nivel înalt, convorbirile președinte-

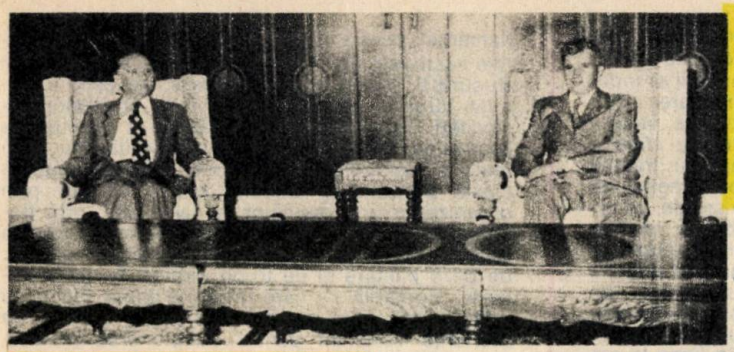

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a primit pe Victor Shemtov, secretar general al Partidului Muncitoresc Unit din Israel (M.A.P.A.M.)

CEAUȘESCU -ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a primit pe tovarășul Pak Șen Cer, membru al Biroului Politic al C.C. al Partidului Muncii din Coreea, vicepreședinte al R.P.D. Coreene, care a efectuat o vizită de prietenie în țara noastră

lui Nicolae Ceaușescu cu alți conducători din regiune. S-au adoptat documente și înțelegeri importante privind extinderea colaborării cu statele respective și a fost reiterată certa semnificație a colaborării interbalcanice — atît pe un plan, cît și pe altul, atît bilateral, cît și multilateral. A fost reafirmată și discutată, sub multitudinea de aspecte pe care le comportă, propunerea țării noastre de convocare a unei reuniuni balcanice la nivel înalt, cu obiectivul bine stabilit al întăririi încrederii, conlucrării și păcii în Balcani. S-au manifestat, în sfîrșit, valoroase idei și inițiative din partea altor state, cum ar fi propunerea Greciei de organizare la Atena, în viitorul apropiat, a unei reuniuni de experți din țările balcanice, acțiune ce se înscrie în procesul convocării unei conferințe la nivel înalt, conform inițiativei României, și care ar putea avea ca unul dintre obiective discutarea problemelor denuclearizării peninsulei.

Toate acestea arată că Balcanii au devenit, de mai mult timp, un creuzet de inițiative și idei inovatoare, aflate în cea mai strictă concordanță cu aspirațiile de progres economico-social, de pace și colaborare activă ale popoarelor din zonă, cu țelurile Actului final al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, cu acutele exigențe ale unor evoluții spre destindere și conlucrare în întreaga viață internațională. Nu vom stărui asupra istoricului propriu-zis al acestor inițiative, în care România deține, după cum se știe, un rol de pionierat, prin cunoscutele ei propuneri din septembrie 1957 și din iunie 1959. Să remarcăm, însă, doar atît: faptul că aceste inițiative și această colaborare nu au fost și nu sînt îndreptate împotriva nimănui, a unui stat sau a unui grup de state, că nu vizează constituirea unui nou bloc sau a unei alianțe în Balcani și, cu atît mai puțin, ruperea statelor balcanice de raporturile cu statele din afara zonei. Dimpotrivă, prin țelurile și prin obiectivele ei concrete, cooperarea țărilor balcanice — tradițională, în unele domenii, și mai ales pe plan neguvernamental, dar și cu unele rezultate notabile pe plan guvernamental multilateral, după reuniunea de la Atena din 1976 — reprezintă o contribuție nemijlocită la dezvoltarea prieteniei, bunei vecinătăți și înțelegerii între popoarele zonei, la aplicarea, ca un tot unitar, a prevederilor Actului final, inclusiv a celor referitoare la dezvoltarea neîngrădită a conlucrării subregionale pe continent. Aceste constatări sînt cu atît mai importante, mai justificate, cu cît Balcanii erau cunoscuți, într-un trecut nu prea îndepărtat, ca „butoiul cu pulbere" al Europei, iar metafora „balcanizării" unei regiuni sau alteia de pe glob — folosită și astăzi în limbajul politic, deși fără un suport real în ce privește relațiile din zona noastră — se leagă tocmai de starea de lucruri amin-

tită. A acționa, așadar, pentru promovarea colaborării interbalcanice înseamnă o contribuție directă și indirectă la întărirea suveranității și independenței țărilor din regiune, la eliminarea tuturor surselor de conflict și de animozitate, la promovarea unui curs înnoitor în întreaga sferă a vieții internaționale. În același timp, nu trebuie eludată nici o altă semnificație majoră a noilor raporturi din Balcani. Căci, după cum se știe, ca urmare a evoluțiilor din epoca postbelică, în Balcani există și se dezvoltă țări socialiste și țări capitaliste, membre sau nu ale unor grupări militare sau economice. Este, spre a spune astfel, un spectru foarte divers de realități și structuri politico-economico-sociale, care reproduce fidel însăși diversitatea existentă în Europa și în lume la ora actuală. Iată de ce colaborarea interbalcanică, noile raporturi dintre statele zonei, cu toate problemele încă deschise între unele dintre ele, oferă exemplul edificator, cu tendințe de redimensionare, al posibilității unei coexistențe pașnice active în lumea contemporană, al unor raporturi de natură să stimuleze pacea, înțelegerea și buna vecinătate.

Desigur, nu trebuie să se înțeleagă că situația din Balcani nu comportă și aspecte mai puțin încurajatoare pentru amploarea și importanța obiectivelor avute în vedere. Există încă probleme deschise între unele state din zonă, există litigii și dificultăți încă nesoluționate. Dar, cu toate acestea, ideea cooperării, a stabilității și bunei vecinătăți se impune și cîștigă teren — ca o consecință pozitivă a schimbărilor din regiune, a consolidării independenței și suveranității statelor din zonă. Este ceea ce a permis, între altele, dezvoltarea relațiilor bilaterale, menținerea și amplificarea unei tradiționale cooperări multilaterale neguvernamentale, deschiderea — mai ales după conferința de la Atena din ianuarie-februarie 1976 — a unui proces de cooperare multilaterală la nivel guvernamental, care a mai cuprins, pînă acum, reuniunile sectoriale de la Ankara (1979), Sofia (1981) și București (1982) și care, firește, se cere continuat, lărgit și aprofundat, conform bogatelor posibilități disponibile. Este ceea ce a permis, de asemenea, evaluarea șanselor sporite ale unei reale și democratice colaborări politice, cum o atestă propunerile amintite inițial, inclusiv prin organizarea unei reuniuni la nivel înalt, prin trecerea la transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii și colaborării, lipsită de armament atomic, de baze militare și de trupe străine. În ce o privește, România — care întreține bune relații cu toate statele din regiune — s-a pronunțat și se pronunță constant pentru soluționarea politică, negociată, a dificultăților încă existente, pe baza respectării normelor democratice de raporturi internaționale și a intereselor reciproce, tocmai ca o premisă esențială pentru succesul eforturilor de instaurare a unui climat ireversibil de pace, securitate și bună vecinătate în Balcani.

Faptele, realitățile și evoluțiile menționate sînt elocvente, credem, atît pentru semnificația istorică a noilor raporturi din Balcani, cît și pentru locul lor în ansamblul complexelor evoluții ale vieții internaționale actuale. Datorită mai ales amestecului străin, imperialist, în viața zonei, Balcanii au constituit altădată, după expresia lui Nicolae Titulescu, „cîmpiile însîngerate" ale Europei; astăzi, prin eforturi comune și prin contribuția activă a diferitelor state din zonă, ei tind să devină, tot mai mult, un spațiu al coexistenței pașnice, al colaborării, înțelegerii și bunei vecinătăți. Este una din contribuțiile cele mai de seamă pe care popoarele regiunii o pot aduce la promovarea constantă a raporturilor reciproce, la cauza securității, cooperării și păcii în Europa și în lume.

I. Madoșa

Tratativele sau calea rațiunii

Unul dintre principalele momente politice ale lui 1983, încheierea cu succes a reuniunii general-europene din capitala Spaniei – după aproape trei ani de eforturi laborioase, nu lipsite de dificultăți și incertitudini – demonstrează, dacă mai era cazul, cu puterea faptului concret, importanța, necesitatea și utilitatea dialogului politic constructiv în viața internațională a zilelor noastre. Sînt dificile tratativele și necesită, uneori, timp îndelungat? Desigur. Sînt nesigure, uneori, și rezultatele lor se lasă îndelung așteptate? Desigur. Dar, cu toate acestea, ele reprezintă „glasul rațiunii", al înțelegerii și conlucrării în lumea actuală. O lume suficient de complexă, de contradictorie și de diversă, agitată de tendințe și de acțiuni opuse, pentru a asista, destul de frecvent, la menținerea și redimensionarea unor conflicte, la continua apariție a altora noi. O lume care – tocmai datorită multitudinii fenomenelor ei contradictorii, evoluției spre reașezarea raporturilor dintre state și creării altora noi, mai juste, mai echitabile – impune dialogul politic ca unica alternativă realistă, lucidă și rațională, la războaie și confruntare, la intensificarea spectrului unei conflagrații nucleare pustiitoare.

„Si vis pacem, para bellum" – sună un cunoscut dicton latin. „Si vis pacem, para pacem" – pare să fie imperativul, tot mai acut, al zilelor noastre. Dar, cu toate acestea, asistăm la intensificarea stărilor de încordare și de conflict, la accentuarea tendințelor vechii politici imperialiste, de împărțire sau reîmpărțire a zonelor de influență și dominație. Cursa înarmărilor – ajunsă, practic, la peste 700 miliarde dolari anual – constituie principalul instrument al acestei politici de forță și dominație, de menținere a structurilor învechite, inechitabile, ale actualelor raporturi internaționale. Starea necorespunzătoare a climatului politico-economic mondial, persistența practicilor și tendințelor imperialiste, nesoluționarea sau întîrzierea soluționării unor probleme constituie cauzele cele mai importante ale multiplicării conflictelor, ale agravării periodice și redimensionării unora dintre ele.

Președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a primit pe vicepreședintele Statelor Unite ale Americii, George Bush

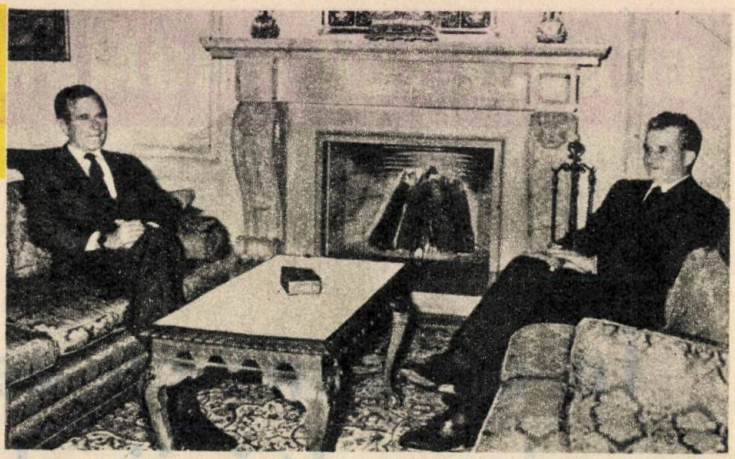

CEAUȘESCU -ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

Convorbiri oficiale, la București, între tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și Quett K.J. Masire, președintele Republicii Botswana, președintele Partidului Democratic din Botswana

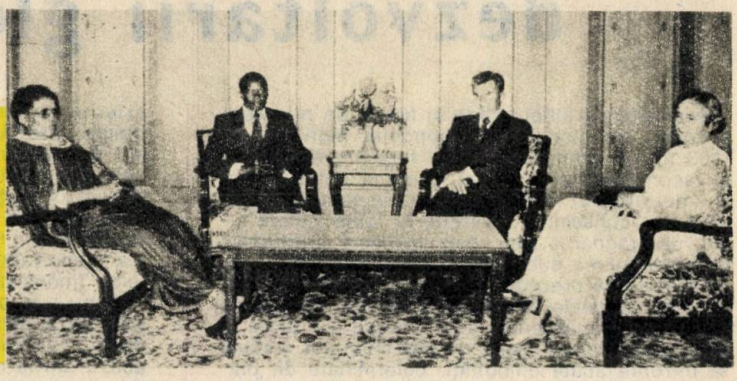

Am asistat, astfel, după al doilea război mondial, la circa 140 de războaie sau de conflicte așa-zis „locale", în care au fost implicate un mare număr de țări; dintre ele, foarte multe sînt de dată recentă și, în condițiile marilor interdependențe actuale, mențin, permanent, riscul agravării, al extinderii lor. Schimbări calitative deloc neglijabile au survenit în chiar folosirea forței pe plan internațional, atît prin stabilirea unei granițe tot mai fluide între pace și „ne-pace", cît și prin marele număr de victime din rîndul populației civile și prin amploarea pagubelor materiale provocate. Numeroasele conflicte din epoca postbelică, dar și o serie de alte probleme politice nesoluționate, reclamă, de aceea, o „armă" eficientă a dialogului, în dauna prea frecventului „dialog al armelor". Impun realism și voință politică constructivă, în consens cu aspirațiile de pace și securitate, de dezvoltare liberă, independentă, ale tuturor națiunilor.

„Viața, evenimentele — subliniază președintele **Nicolae Ceaușescu — demonstrează că este ușor să se înceapă un conflict, să se provoace o stare de tensiune într-un loc sau altul al lumii, dar este mult mai greu să se ajungă la oprirea și soluționarea acestora".** *Cine ar putea contesta adevărul acestei afirmații? Conflictul din Orientul Mijlociu datează din 1947–1948, a cunoscut patru „explozii" apropiate în timp și se află încă departe de exigențele unei reglementări corespunzătoare. Lucru valabil pentru multe alte diferende, litigii și stări de tensiune. Iată de ce, calea dialogului politic – și, în fond, calea rațiunii – se impune, nu numai ca urmare firească a unor confruntări sau războaie, ci și ca metodă menită să contribuie la rezolvarea echitabilă, justă și durabilă, a tuturor problemelor existente, să permită promovarea fermă a destinderii și cooperării în întreaga viață internațională, prevenind agravarea unor neînțelegeri și degradarea lor în confruntări periculoase. Este sensul în care, de pildă, și rezultatele de la Madrid – privind situația actuală și de perspectivă pe un continent supraîncărcat de arme, cu un serios potențial exploziv – au fost salutate ca o dovadă de victorie a rațiunii, ca demonstrație elocventă a rolului și importanței negocierilor politice constructive în lumea actuală. Este sensul în care, prin valoroase idei și inițiative, România s-a manifestat, și pe parcursul lui 1983, ca promotor activ, consecvent, al soluțiilor exclusiv politice, pașnice, în viața internațională, conform aspirațiilor de progres, destindere și securitate ale tuturor popoarelor.*

Ovidiu Adam

În consens cu cerințele dezvoltării globale

Semnele, de altfel palide și firave, de relansare apărute, pe alocuri, în economia mondială în 1983 nu au schimbat în mod fundamental climatul economic internațional, profund deteriorat în anii din urmă și marcat de multiple manifestări de criză, cu consecințe resimțite în toate statele lumii, de stagnarea sau chiar scăderea producției, de accentuarea subocupării forței de muncă, de adîncirea fără precedent a dezechilibrelor din plățile internaționale. De departe cel mai grav lovite de repercusiunile crizei s-au dovedit a fi țările în curs de dezvoltare, care, de mai mulți ani, trebuie să înfrunte acute dificultăți, determinate de prăbușirea prețurilor la produsele primare ce predomină în exporturile lor, de scumpirea continuă a tehnologiilor și produselor industriale, pe care le importă, de sporitele bariere protecționiste ridicate în fața propriilor livrări industriale externe, de dobînzile excesive impuse asupra creditelor la care au fost nevoite să apeleze. Greutățile întîmpinate de aceste țări sînt legate, deci, nu numai de vulnerabilitatea lor obiectiv mai mare la repercusiunile crizei, dar și, în mod direct, de adversitatea crescîndă a condițiilor de pe piețele internaționale, respectiv de accentuarea puternică a presiunilor economice, comerciale și financiare la care le-au supus țările occidentale dezvoltate, care, folosindu-și pozițiile precumpănitoare în economia și relațiile economice internaționale, au urmărit, prin înăsprirea politicilor lor, să transfere propriile dificultăți pe seama țărilor în curs de dezvoltare.

Nu întîmplător, în ciuda susținutelor eforturi depuse în vederea continuării dezvoltării, aceste țări au ajuns să înregistreze, pe ansamblu, scăderi ale nivelului produsului brut pe locuitor și să acumuleze masive datorii externe, care le impun împovărătoare sarcini de rambursare. Prinse, în ultimii ani, ca într-un clește între diminuarea încasărilor lor din exporturi și creșterea supradimensionată a plăților în contul datoriilor, țările în curs de dezvoltare s-au văzut obligate să-și reducă drastic importurile. Astfel afectate sînt, însă, nu numai ele, pe linia frînării programelor lor de dezvoltare, dar și celelalte țări ale lumii, inclusiv și, în primul rînd, statele occidentale dezvoltate, ale căror exporturi întîlnesc acum piețe de desfacere restrînse. Și este vorba de piețe cu o ponderе deosebit de importantă, întrucît livrările lor externe se îndreaptă în proporție de aproape o treime spre țările în curs de dezvoltare. După ce ani de zile, importurile acestor din urmă țări din cele dezvoltate au reprezentat cel mai dinamic flux al comerțului mondial și, deci, un factor de prim ordin al expansiunii acestuia, limitarea impusă fluxului respectiv contribuie acum la stagnarea comerțului internațional, la destabilizarea piețelor financiare, în detrimentul general.

Și nu s-ar putea, desigur, să nu se facă o legătură între deteriorarea situației economice mondiale în ultimii ani și blocajul care a existat în acești ani la nivelul dialogului economic internațional, absența unui asemenea dialog în abordarea și soluționarea problemelor ducînd la complicarea și agravarea acestora.

În astfel de împrejurări, menirea celei de-a VI-a sesiuni a Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD), cea mai importantă reuniune economică internațională din 1983, s-a înscris — prin momentul întrunirii ei și cadrul de largă participare internațională oferit — pe linia deblocării dialogului și trecerii la acțiune efectivă pentru relansarea economiei mondiale. Sesiunea, desfășurată timp de o lună, la începutul verii, la Belgrad, s-a încheiat, însă, datorită pozițiilor adoptate îndeosebi de unele țări occidentale dezvoltate, cu rezultate mult sub cerințele impuse de actualul context economic internațional, de distorsiunile și fenomenele de criză din economia mondială, de agravarea fără precedent a situației economice a țărilor în curs de dezvoltare.

Propunerile realiste și constructive avansate de țările în curs de dezvoltare — în care doar la o privire superficială se puteau identifica doar interesele acestor țări și nu și cele mai generale, ale dezvoltării globale, ale stabilității economiei mondiale — au întîlnit, la UNCTAD VI, ca și la alte reuniuni internaționale din 1983, din partea țărilor occidentale dezvoltate o serie de abordări care, în forme mai mult sau mai puțin noi, le-au reluat pe cele mai vechi care nu încearcă să se desprindă, în conformitate cu realitățile și cerințele în schimbare, de viziunile înguste, pe termen scurt, ancorate în conservarea pozițiilor și privilegiilor dobîndite pe plan economic internațional.

Datorită atitudinilor unor țări occidentale dezvoltate, rezoluțiile pe principalele probleme de pe

→

Tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășei Elena Ceaușescu le-a fost înmînată, de către tovarășul Todor Jivkov, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Bulgar, președintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Bulgaria, cu prilejul vizitei de prietenie în țara noastră, în cadrul unei festivități care a avut loc la Casa Snagov, medalia jubiliară „Gheorghi Dimitrov"

CEAUȘESCU -ROMÂNIA vastă și neobosită activitate

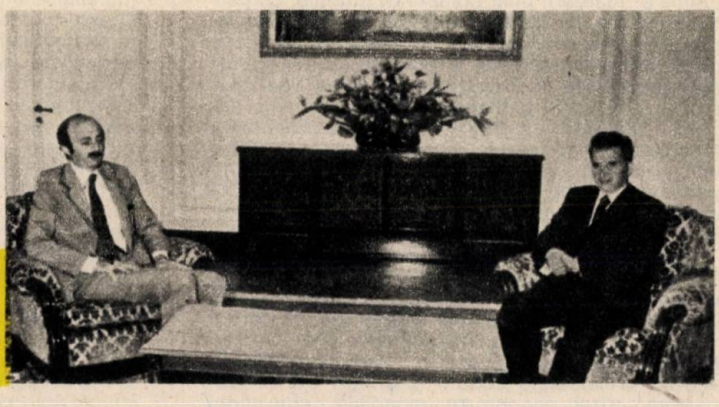

Primirea de către tovarășul Nicolae Ceaușescu a președintelui Partidului Socialist Progresist din Liban, Walid Joumblatt

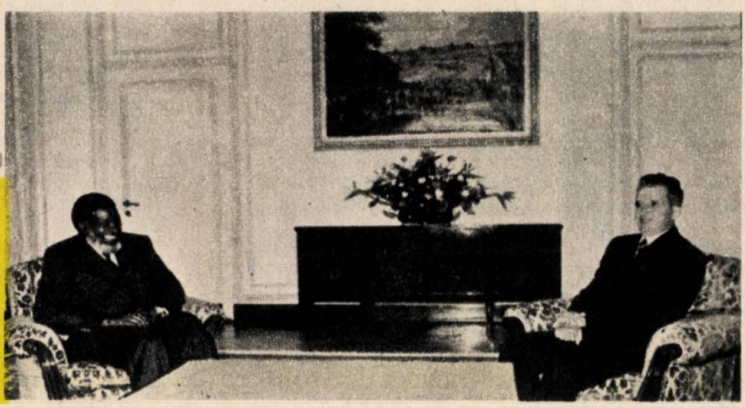

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a primit pe Sam Nujoma, președintele Organizației Poporului din Africa de Sud-Vest — S.W.A.P.O. — Namibia

agenda sesiunii (produse de bază, comerț, monedă și finanțe) nu au căpătat substanța de care era nevoie pentru soluționarea lor eficace. Dealtfel, multe rezoluții s-au rezumat, de fapt, la reportarea problemelor spre studiere și abordare în cadrul unor organisme ale UNCTAD sau al altor organizații economice internaționale precum Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Acordul General pentru Tarife și Comerț (GATT).

În aceste condiții țările în curs de dezvoltare și-au exprimat dezamăgirea și decepția față de rezultatele reuniunii, pe care le-au apreciat a se situa sub așteptările lor în problemele de substanță, aflate astăzi într-o fază acută, ce reclamă abordări de substanță și măsuri de substanță. Astfel, ele au interpretat sesiunea ca o ocazie ratată în eforturile de a se contribui în mod semnificativ la dezvoltarea și redresarea economică mondială.

Ca urmare, principalele probleme ale economiei mondiale rămîn să-și aștepte soluționarea. O intensificare a eforturilor se impune în continuare. Așa cum subliniază România, președintele **Nicolae Ceaușescu,** mai mult decît oricînd apare necesitatea ca țările în curs de dezvoltare să-și întărească solidaritatea și colaborarea, obiectiv la care o contribuție de prim ordin ar avea o întîlnire la nivel înalt a acestor țări. Prin cooperare și conlucrare, țările respective își pot susține reciproc eforturile pe calea dezvoltării și, totodată, își pot întări pozițiile în dialogul cu țările dezvoltate, în vederea luării în considerare a cerințelor lor legitime și realizării unei colaborări globale, cu participarea tuturor statelor, care să ducă la rezolvarea echitabilă și eficientă a complexelor probleme din economia mondială, la edificarea unei noi ordini economice internaționale. Condiția unei asemenea colaborări global-mondiale — de care depinde depășirea autentică a crizei economice, a amenințărilor pe care le reprezintă — o constituie voința politică a tuturor statelor. Și aceasta nu poate rezulta, la rîndul ei, decît din înțelegerea clară a faptului că în joc sînt continuarea dezvoltării generale și salvgardarea păcii mondiale.

În spiritul acestor cerințe s-au înscris pozițiile și inițiativele României socialiste, adoptate în cadrul diferitelor reuniuni economice internaționale în anul 1983, inclusiv cele prezentate, în cadrul sesiunii UNCTAD, din însărcinarea președintelui **Nicolae Ceaușescu,** poziții și inițiative care au în vedere următoarele acțiuni prioritare pentru depășirea crizei economice mondiale: eliminarea barierelor protecționiste și discriminărilor comerciale, lărgirea și îmbunătățirea tratamentului comercial preferențial în favoarea țărilor în curs de dezvoltare, asigurarea unor raporturi corespunzătoare între prețurile materiilor prime și produselor industriale; convenirea unor programe de sprijinire a țărilor în curs de dezvoltare în domeniile agriculturii, industriei, pregătirii cadrelor de specialitate, transporturilor; asigurarea unui transfer de tehnologii moderne, în condiții avantajoase, către aceste țări; sporirea substanțială, cu circa 60 miliarde dolari în următorii 3-4 ani, a fondurilor alocate pentru sprijinirea țărilor respective; reducerea și stabilizarea dobînzilor la niveluri rezonabile (nu mai mult de 5 la sută în cazul creditelor acordate țărilor în curs de dezvoltare) și asigurarea accesului acestor țări în condiții preferențiale la creditele internaționale; soluționarea problemei datoriei externe a țărilor respective prin anularea datoriilor țărilor cel mai puțin dezvoltate, prin reducerea și reeșalonarea pe termen lung a datoriilor celorlalte țări în curs de dezvoltare; trecerea hotărîtă la reducerea cheltuielilor militare, al căror nivel constituie unul din principalii factori de agravare a situației economice mondiale.

Președintele **Nicolae Ceaușescu** nu înfrumusețează situația economiei mondiale, ci prezintă realitățile ei așa cum sînt, cu toate implicațiile și pericolele sale grave. Sînt evidențiate tendințele de amînare și tergiversare a trecerii la acțiune, blocajul existent în aceste condiții în soluționarea eficientă a problemelor, consecințele pe linia complicării și acutizării lor. Dar acestei abordări îi este complet străin defetismul. Pentru președintele **Nicolae Ceaușescu** criza economică mondială și amenințările ei nu au un caracter implacabil. Pericolul destabilizării poate fi preîntîmpinat. Criza poate fi depășită. Conflictualizarea ei, confruntarea țări bogate—țări sărace pot fi evitate. Soluții îndrăznețe dar realiste sînt opuse pericolelor, ca strategii concrete și operaționale de înlăturare a acestora. Se manifestă încredere în prevalența rațiunii, în forța popoarelor de a determina-o.

Strategia înlăturării gravelor discrepanțe de dezvoltare actuale — cauza ultimă și fundamentală a distorsiunilor și disfuncționalităților din economia mondială,a însăși crizei care o confruntă — este întemeiată, în concepția românească, a președintelui **Nicolae Ceaușescu,** pe o judicioasă îmbinare a contribuției factorilor intern și extern; această strategie pornește de la primordialitatea celui intern — efortul propriu, de însemnătate esențială și în absența căruia aportul celui extern rămîne fără efect —, în timp ce factorul extern — respectiv colaborarea internațională, așezată pe echitate, avantaj reciproc și sprijin multilateral pentru țările mai puțin dezvoltate — este menit tocmai să potențeze, să valorifice eforturile interne spre progres economico-social. Dar, în condițiile actuale, fără a se diminua cu nimic importanța hotărîtoare a efortului propriu, care, dimpotrivă, trebuie să-și întărească și intensifice contribuția, este indispensabil ca aportul factorului extern să capete o nouă dimensiune, substanțial sporită, determinată strict obiectiv. Sprijinirea legitimă a țărilor în curs de dezvoltare se revendică, acum, ca reparare nu numai a unei injustiții a trecutului, ci și a unei flagrante inechități a ultimilor ani, cînd țările occidentale dezvoltate au transferat, prin practici neocolonialiste, o bună parte din consecințele crizei în spinarea, și așa supraîncărcată, a țărilor în curs de dezvoltare. Situația creată este, astăzi, de o asemenea natură încît, indiferent dacă se dorește sau nu, însăși ieșirea autentică din criza economică mondială nu poate avea loc decît prin sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare. Actuala restrîngere a pieților lor — impusă țărilor respective datorită presiunilor externe la care au fost supuse — este cel mai mare pericol la adresa stabilității economiei mondiale, în timp ce de lărgirea acestor piețe, de altfel cu cel mai important potențial de creștere, au nevoie toate celelalte țări, inclusiv și în primul rînd cele dezvoltate, ea constituind calea depășirii constrîngerilor actuale din economia mondială în interesul general, al evitării conflictualizării crizei și al prezervării păcii.

dr. Ilie Șerbănescu

Nouă solie de pace, prietenie și colaborare. *Președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a efectuat o vizită oficială de prietenie în Republica Malta, la invitația președintelui Republicii Malta, Agatha Barbara, și a primului ministru al Republicii Malta, Dom Mintoff*

Vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în Republica Arabă Egipt, la invitația președintelui Mohamed Hosni Mubarak și a doamnei Suzanne Mubarak

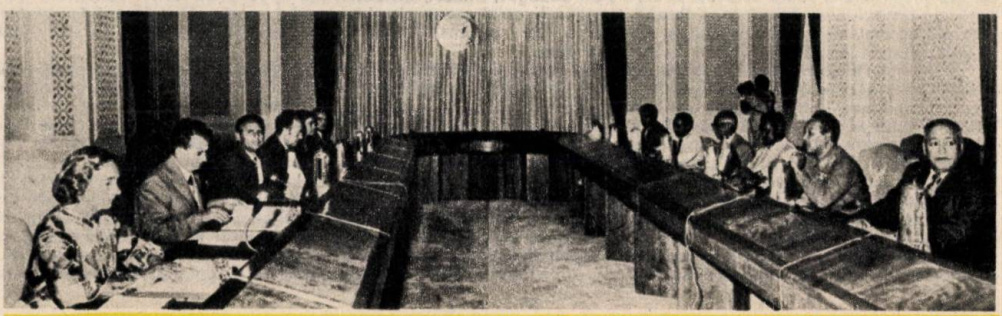

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a efectuat o vizită oficială de prietenie în Republica Democratică Sudan, la invitația președintelui Uniunii Socialiste Sudaneze, președintele Republicii Democratice Sudan, Gaafar Mohamed Nimeiri, și a doamnei Buthayana Nimeiri

Semnarea Declarației comune româno-cipriote, la încheierea vizitei oficiale de prietenie, întreprinsă de președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, la invitația președintelui Republicii Cipru, Spyros Kyprianou, și a doamnei Mimi Kyprianou

Rădăcinile istorice ale Unirii din 1918

conf. univ. dr. Mircea Mușat

Coordonată fundamentală și permanentă a istoriei României, rezultat legic al evoluției societății românești, lupta pentru unitate și independență națională a constituit idealul și năzuința multiseculară a poporului român. Ea a fost grevată pe temelia de granit a dezvoltării poporului român — popor plămădit unitar în vatra strămoșească a Daciei. Din cele mai vechi timpuri, poporul român s-a dezvoltat într-o continuă confruntare cu piedici și greutăți de tot felul, cu nenumărate adversități și vicisitudini istorice. Valurile populațiilor migratoare, abătute secole întregi peste patria noastră, poziția de răscruce, la interferența intereselor rivale ale celor mai mari imperii din Europa — otoman, habsburgic și țarist —, războaiele pustiitoare duse pe teritoriul țărilor române, distrugerile sau înstrăinarea a nenumărate valori materiale și spirituale, toate acestea, la care s-au adăugat, uneori, divizarea sau împărțirea țărilor române între marile imperii ale timpului, au frînat considerabil progresul social-economic al poporului român. Dar, în pofida acestor grele furtuni ale istoriei, cu o mînă pe plug și cu alta pe sabie, poporul român și-a păstrat ființa etnică și de stat, hotărîrea de a fi unit, liber și pe deplin stăpîn în propria țară.

Năzuința refacerii statului unitar, eliberat deplin și definitiv de dominația opresiunii străine, în care românii, strînși laolaltă să-și afirme individualitatea în cadrul umanității, a dominat în întregul ev mediu gîndirea politică și culturală, planurile militare și diplomatice ale înaintașilor noștri, devenind, în epoca modernă, idealul suprem al întregii națiuni române, țelul ei politic fundamental. Pe bună dreptate, marele istoric și revoluționar democrat Nicolae Bălcescu scria în 1850: „Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari care întrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului spre a o manifesta lumii. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră"[1]. Idealul libertății naționale a înaripat de-a lungul veacurilor mintea, inima și pana celor mai înaintate personalități ale culturii românești, dînd substanță multor scrieri tipărite dincoace sau dincolo de Carpați, dincoace sau dincolo de Milcov, alimentînd focul aspirației seculare spre unitate a tuturor românilor, în pofida granițelor fictive, artificiale, trasate de marile imperii pe teritoriul unitar al străvechii vetre dacice. Îmbrățișat de masele largi populare, acest ideal a dobîndit o forță de nestăvilit, ideea unirii și neatîrnării poporului român regăsindu-se în toate marile acte istorice ale poporului român în epoca modernă, culminînd cu Marea Unire din 1918.

*

Istoria românilor este istoria unui popor statornic, plămădit unitar în una și aceeași vatră de viață în care și-a urmat făgașul propriu de acțiune și manifestare, de făurire a culturii materiale și spirituale. „Este vorba — remarca Nicolae Iorga — de un popor care, prin strămoșii săi, își are rădăcini de patru ori milenare, aceasta este mîndria și aceasta este puterea noastră"[2].

Numeroase vestigii arheologice și mărturii scrise ale antichității amintesc despre strămoșii poporului român, geto-dacii, care făceau parte din numerosul neam al tracilor, cu adînci rădăcini și în spațiul carpato-danubiano-pontic și despre care marele istoric al antichității, Herodot, scria, cu peste 2500 de ani în urmă, că „sînt cei mai viteji și mai drepți dintre traci".

S-a conturat prin vremuri și s-a dăltuit în lespezi epoca înfloritorului stat dac centralizat și independent de sub conducerea lui Burebista, apreciat ca „cel dintîi și cel mai mare dintre toți regii care au domnit vreodată asupra Traciei". Statul condus de Burebista (secolul I î.e.n.) își exercita influența pe un vast teritoriu, mergînd în nord-vest pînă la munții Slovaciei și Dunărea Mijlocie, în nord-est pînă dincolo de Tyras, spre sud pînă la Munții Balcani, iar spre sud-est pînă în vestul Mării Negre, cuprinzînd și orașele grecești de pe țărmul pontic. Epoca lui Burebista a pregătit epoca lui Decebal, regele erou al dacilor, care a avut de înfruntat una dintre cele mai mari forțe ale antichității — Imperiul roman.

După cucerirea unei părți a Daciei de către romani, în urma războaielor din 101—102 și 105—106 — cucerire care, pentru localnici, a avut atît urmări negative cît și pozitive, în special pe plan etnolingvistic și spiritual —, viața acestor ținuturi a cunoscut un nou stadiu de progres, pe baza împletirii celor două civilizații și culturi — adică dacă și romană.

În anul 271—275 e.n., din ordinul împăratului roman Aurelian, administrația și armata romană din Dacia au fost re-

1) N. Bălcescu, Opere, tom. I, partea a II-a, 1940, p. 126.
2) Nicolae Iorga, Originea, firea și destinul neamului românesc, în Enciclopedia României, vol. I, 1938, p. 4.

Deschiderea lucrărilor Divanului ad-hoc al Țării Românești, 1857

Alexandru Ioan Cuza (1859—1866)

trase la sud de Dunăre. Aceasta nu a însemnat o abandonare totală a Daciei, căci puternice capete de pod au legat în continuare imperiul cu regiunea nord-dunăreană a fostei provincii. Ca urmare a legăturilor cu romanitatea orientală, procesul de împletire a celor două civilizații a continuat și după retragerea aureliană. Permanența elementului autohton a rămas o condiție esențială a procesului de împletire etno-culturală dintre daci și romani, proces care a avut drept rezultat etnogeneza poporului român.

Năvălirea populațiilor migratoare, începînd cu secolul III e.n., a provocat mari distrugeri și pustiiri, dar n-a putut schimba comunitatea de viață, limbă și cultură a poporului nostru, cursul său istoric spre forme superioare de organizare politică și social-economică.

Subliniind continuitatea neîntreruptă de viață materială și spirituală a poporului român pe vatra strămoșească și ripostînd încercărilor de falsificare a adevărului istoric, scriitorul Liviu Rebreanu spunea: „Ce argument de continuitate poate fi mai plauzibil decît existența aceluiași popor pe aceleași locuri după două mii de ani? Inexplicabilă ar fi tocmai discontinuitatea. S-au văzut popoare mutîndu-se în altă țară, se cunosc popoare care au dispărut cu totul, dar un popor care să dispară și să se risipească pentru a reapărea, peste multe sute de ani, exact în locurile pe care le-a părăsit, ar fi o minune ce nu se poate întîmpla decît în anumite manuale istorice cu tîlc"[3]).

În această perioadă de trecere spre feudalism, românii au cunoscut forme specifice de organizare: obști sătești, uniuni de obști, romanii populare, cnezate, ducate, voievodate. Acestea s-au întins în anumite zone geografice și economice și au primit denumirea de „țări", în accepția de stat, de organizații politico-administrative, conduse de duci sau voievozi.

3) *Liviu Rebreanu, Laudă țăranului român, Discurs de recepție la Academia română, în „Viața românească", anul XXXII, nr. 7, iulie 1940, p. 5*

Procesul istoric obiectiv de constituire a statului feudal centralizat, ca rezultat al dezvoltării și unificării voievodatelor de pe întreg teritoriul românesc, a fost îngreunat atît de tendințele centrifuge interne, datorate procesului de fărîmițare feudală caracteristic întregii Europe din acea vreme, cît și de vitregiile permanentului pericol extern. Așa se face că, începînd din secolul al X-lea, după sedentarizarea lor în Cîmpia Panonică, în pofida unei puternice rezistențe a românilor, cetele regilor unguri au început să se infiltreze în Transilvania. Ele au reușit să ocupe părți din teritoriul din nord-vestul României abia către sfîrșitul secolului al XIII-lea și începutul secolului al XIV-lea. Și după această dată, însă, românii din această parte a țării și-au păstrat vechea organizare a „țării", rezistînd și perpetuînd cultura lor materială și spirituală. Documentele vremii, chiar și cele ale regilor unguri datînd din acele timpuri, pomenesc de „terra Blacorum" (Țara românilor), țările Oașului, Lăpușului, Sălajului, Țara Hațegului, Țara Făgărașului, Țara Maramureșului, Țara Bîrsei și atîtea altele.

— Avînd o structură organizatorică deosebită de restul statului feudal ungar, Transilvania și-a păstrat forma autohtonă de organizare: voievodatul, comun și celorlalte țări române. În această privință, umanistul ungur Losonczy István scria, în 1783, că „Țara Ardealului, cu care Ungaria se învecina la răsărit, se numea cîndva Dacia de mijloc"; referindu-se la venirea ungurilor în acest spațiu, el arăta că „regii unguri l-au stăpînit prin voievozi ai Ardealului"[4]), iar istoricul Szilágy Sándor afirmă, în mod categoric, că „Transilvania și Ungaria nu s-au confundat niciodată și că ele au format întotdeauna două țări diferite"[5]).

În secolele XIII—XIV, voievodatele românești de la sud și est de Carpați s-au unificat, afirmîndu-se ca state centralizate, independente și suverane, sub dinastiile Basarabilor și Mușatinilor. În concordanță cu asemenea realități, Mircea cel Bătrîn (1386—1418) se putea intitula: „Io Mircea, mare Voievod și Domn cu mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu stăpînind și domnind toată țara Ungro-Vlahiei și părțile de peste munți, încă și spre părțile tătărești și Almașului și Făgărașului hersег și Banatului de Severin domn, și de amîndouă părțile de peste toată Dunărea pînă la Marea cea Mare și cetății Dîrstorului stăpînitor"; Roman Mușat (1391—1394) se intitula și el „Voievod al Țării Moldovei de la Munți și pînă la țărmul Mării Negre"[6]).

— Începînd din această epocă istorică, o realitate definitorie a spațiului carpato-ponto-danubian a constituit-o *continuitatea statelor românești*, prezența lor fără întrerupere într-o zonă în care, prin desfășurările de forță, unele state și-au întrerupt existența pentru perioade de sute de ani sau au fost definitiv desființate. Existența țărilor române ca state feudale separate n-a afectat unitatea etnică a poporului român, exprimată în continuitatea de limbă și cultură, în similitudinile structurilor economice și sociale ale întregului teritoriu românesc. Între ele s-au păstrat în permanență legături politice, economice, spirituale, organizarea internă (domnia, dregătoriile, justiția, armata, alte instituții feudale), fiind, în linii mari, identice sau asemănătoare. Poporul și-a păstrat, în continuare, numele generic și străvechi pentru toți locuitorii patriei noastre — acela de român. Istoricul francez Jules Michelet, de pildă, sublinia, în acest sens, că românul „păstrează neștirbit tot ceea ce i-au lăsat strămoșii: portul, moravurile, limba și mai cu seamă marele lor nume de români"[7]).

— Abia constituite în state feudale independente, țările române au trebuit să facă față pericolului din sud, reprezentat de Imperiul otoman, care, după ce cuceriseră întreaga Peninsulă Balcanică și transformase țaratele bulgarilor și sîrbilor în pașalîcuri, se afla, către sfîrșitul secolului al XIV-lea, în contact direct cu hotarul de sud al țărilor române. Rezistența comună împotriva pericolului otoman, victoriile purtate în timpul domniei lui Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara (1441—1446), Vlad Țepeș (1456—1462), Ștefan cel Mare (1457—1504) și a altor domnitori au permis țărilor române încă din secolul al XVI-lea să încheie înțelegeri și tratate cu Poarta otomană, înțelegeri prin care se recunoștea puterea suverană a domnitorilor, iar, în schimbul unei sume de bani pe care aceștia se angajau s-o plătească sultanului, sub formă de tribut, Poarta se obliga să le respecte independența și integritatea teritorială. Chiar și mai tîrziu, la mijlocul secolului al XVI-lea, cînd asupra țărilor române s-a accentuat presiunea politică și economică a Porții otomane, nu s-a putut ajunge la ocuparea și transformarea lor în provincii otomane, administrate direct de Poartă pe baza obiceiurilor și legilor mahomedane, ci, prin tratatele politice amintite, cunoscute sub denumirea de „capitulații" — numite în izvoarele otomane „Ahidname" —, țările române și-au menținut autonomia administrativă, conducîndu-se după legile și obiceiurile lor, păstrîndu-și privilegiile cunoscute în aceste acte oficiale.

— La mijlocul secolului al XVI-lea, cînd Poarta își instalează dominația asupra Ungariei pentru un secol și jumătate, creîndu-se beilerbeilic-ul cu reședința la Buda, principatul românesc Transilvania iese de sub jurisdicția Ungariei și stabilește cu Poarta raporturi de vasalitate-suzeranitate prin genul de tratate „Ahidname" —, avînd deci un statut juridic ca cel al celorlalte două principate române. O astfel de situație a contribuit la strîngerea legăturilor între românii de pe ambele versante ale Carpaților, a stimulat în mod firesc intensificarea colaborării, pe multiple planuri, între Moldova, Transilvania și Muntenia.

Ca un simbol al aspirațiilor sale spre unitate, al dreptului său istoric de a trăi liber și independent în vatra strămoșească, poporul român a reușit să înfăptuiască, sub domnia lui Mihai Vodă Viteazul, reunirea politică a tuturor fiilor săi în hotarele ce cuprindeau cea mai mare parte a teritoriului vechii Dacii. După realizarea acestui act, la 1600, Mihai Viteazul se intitula „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei". Pe bună dreptate, în unirea țărilor române, istoricul oficial al lui Gabriel Bethlen, Gaspar Dojtinus, vedea „inevitabilis fatorum lex"[8]) (împlinirea unei legi a destinului inevitabil).

— Unirea înfăptuită sub sceptrul politic al lui Mihai Viteazul a verificat în mod convingător forța și autenticitatea idealului poporului român de unitate și libertate națională.

— Deși unirea celor trei țări române a fost de scurtă durată, ea a rămas o prezență vie în cugetarea și simțirea atît a contemporanilor, cît și a urmașilor. Memoria unirii înfăptuită acum aproape 400 de ani s-a transmis de la epocă la epocă, de la generație la generație. Dreptul imprescriptibil al poporului român la unire și independență a reprezentat, în continuare, o dominantă a gîndirii și acțiunii marilor oameni de stat munteni, moldoveni și transilvăneni ce au urmat lui Mihai Viteazul.

După Mihai Viteazul, ideea reconstituirii vechii Dacii, a unității țărilor române, în hotarele lor, strămoșești, a dominat planurile politice, diplomatice și militare ale multor domnitori, printre care Gheorghe Ștefan, Matei Basarab, Șerban Cantacuzino, Constantin Brîncoveanu, Gabriel Bethlen, Mihnea al II-lea, Gheorghe Rákóczy II și mulți alții.

4 Losonczy István, *Hármas kis tükör melly* (Tripla oglindă mică), Posonyban, 1783, p. 27.
5) Szilágyi Sándor, *Erdélyország története*, vol. I, Pest, 1859, p. 56.
6) *Documente privind istoria României, veacurile XII-XV*, Editura Academiei, 1950, p. 51.
7) Jules Michelet, *Principatele Dunărene*, în *Scrieri alese*, vol. II, Editura „Minerva", 1973, p. 337.
8) *Documente privind istoria României, veacul XVI*, vol. VI, Editura Academiei, 1953, p. 390.

Declinul tot mai vădit al Imperiului otoman, spre sfîrșitul secolului al XVII-lea, a permis Imperiului habsburgic să înceapă ofensiva împotriva Porții otomane, aceasta vizînd în mod implicit și soarta țărilor române. În 1686, în urma victoriilor obținute asupra otomanilor, armata austriacă a pătruns în Transilvania, impunînd principelui Mihai Apaffi tratatul de la Blaj, prin care armata de ocupație trebuie primită în Transilvania „pentru iernat". Prin metode militare forte, în anul 1688, habsburgii au obținut de la Dieta Transilvaniei renunțarea „de bună-voie" la suzeranitatea Porții și acceptarea „protecției împăratului" de la Viena. Practic, Transilvania devenea o provincie a Imperiului habsburgic, „legalizată și statornicită" politico-juridic prin Diploma leopoldină, „document" care conferea împăratului austriac și titlu de principe al Transilvaniei. Această situație a fost acceptată de Poartă prin tratatul de pace de la Carlowitz (1699), în urma căruia Transilvania era trecută „oficial" sub stăpînirea Imperiului habsburgic, schimbîndu-se astfel dominația otomană cu ocupația habsburgică.

În decursul întregului ev mediu, poporul român a trebuit să facă față, prin mari sacrificii materiale și umane, ingerințelor imperiilor străine, distrugerilor și jafurilor pe care acestea le-au provocat pe teritoriul patriei noastre. Dar, în tot acest răstimp, procesul obiectiv, legic, al dezvoltării societății românești — pe plan economic, social, politic, militar și cultural — și-a continuat înaintarea implacabilă, ducînd spre împlinirea năzuințelor de unire ale țărilor române, năzuințe pentru care au militat neobosit spiritele cele mai înaintate, forțele progresiste ale societății, masele largi ale poporului nostru.

Atunci cînd, în procesul dezvoltării relațiilor capitaliste, elementelor de unitate materială și spirituală, de limbă și cultură, de unitate etnică și a conștiinței de neam, aspirațiilor și idealurilor comune li s-a adăugat impulsul dinamic al progresului economic, conștiința unității de neam s-a dezvoltat în conștiință națională, iar năzuința de unitate a devenit țel politic, țelul unirii tuturor forțelor românești într-un stat național unitar.

Un rol important în afirmarea ideilor naționale l-a avut pleiada de renumiți cronicari, ca și reprezentanții de seamă ai culturii românești, care, prin evidențierea luptelor seculare duse de poporul nostru împotriva cotropitorilor, a momentelor de strălucire ale istoriei sale, au contribuit la dezvoltarea conștiinței unității poporului român, a originii comune a românilor din toate teritoriile locuite de ei.

O deosebită semnificație în lupta pentru libertate socială și națională a poporului român a avut revoluția populară din anul 1784, condusă de Horea, Cloșca și Crișan. Marx scria că Horea plănuia eliberarea neamului său, el ajungînd „simbolul renașterii Daciei". Cuvîntul „Dacia" a devenit, de altfel, un manifest în publicațiile istorice și literare ale epocii.

Tot ceea ce — după cum bine zicea Nicolae Bălcescu — s-a acumulat în „18 veacuri de lucrare a poporului asupra lui însuși" — vitejie, curaj, înțelepciune, meșteșugul armelor, ca și cel al diplomației, dorul de libertate, setea de neatîrnare și sentimentul de unitate, argumentele spadei și ale izvoarelor de necontestat despre drepturile legitime de stăpîni ai Daciei străbune — s-a întruchipat, prin Tudor Vladimirescu și generația revoluționarilor de la 1848, în hotărîrea de a realiza neîntîrziat „slobozenia din afară și dinăuntru".

În contextul istoric întemeiat pe ascensiunea revoluțiilor burgheze din Europa, revoluționarii români de la 1848 proclamă ideea „triumfului dreptului asupra tăriei", anunțînd, „în numele revoluției române", dreptul la unitate și independență al poporului român. În acest context a găsit un puternic ecou deziderатul exprimat de revoluționarul democrat Nicolae Bălcescu: „Vrem să fim o națiune, una, puternică și liberă prin dreptul și datoria noastră, pentru binele nostru și al celorlalte nații, căci voim fericirea noastră și avem o misiune a împlini în omenire"[9]).

— Peste împotrivirea deschisă a marilor puteri, la 24 ianuarie 1859 a triumfat din nou voința de unitate a poporului nostru. „Zi de aur a veacului", cum au numit-o contemporanii, Unirea Principatelor, realizată prin ceea ce Mihail Kogălniceanu definea drept „actul energic al națiunii", a reprezentat încununarea unui proces istoric obiectiv. Unirea Moldovei cu Muntenia și crearea statului modern România au constituit punctul de plecare și pirghia de susținere a tuturor eforturilor depuse pentru desăvîrșirea unității naționale și statale, de atracție pentru toate provinciile românești ce se găseau încă sub stăpînirea străină. „Cînd s-a ales Cuza domn — scria, pe bună dreptate, cărturarul transilvănean Alexandru Papiu-Ilarian — entuziasmul la românii din Transilvania era, poate, mai mare decît în Principate".

Ca și celelalte acte definitorii ale istoriei noastre naționale, Unirea din 1859 s-a înfăptuit ca expresia voinței poporului român, constituind pentru popoarele din Europa, dar mai ales pentru cele din centrul și sud-estul continentului, o ilustrare convingătoare a aplicării în viață a principiului dreptului la autodeterminare, al unirii pe baze plebiscitare a două teritorii aparținînd unuia și aceluiași popor. Ulterior, unificarea Italiei, Germaniei și altor state s-a realizat prin forță, pe calea armelor, românii au oferit, însă, soluția plebiscitului, a căii pașnice, aceeași soluție pe care o vor folosi și în memorabilul an 1918, cînd s-a încheiat procesul de făurire a statului național român. În esență, era soluția voinței naționale, căreia geniul politic al poporului român i-a găsit drum de aplicare pe cale pașnică, prin utilizarea tuturor posibilităților contextului istorico-diplomatic. Tocmai aceasta explică de ce teritoriul României a devenit, în timpul domniei lui Cuza și după aceea, loc de pregătire și pornire a marilor acțiuni și mișcări de deșteptare națională pentru popoarele din sud-estul Europei. România a devenit sprijinitor activ al luptei pentru formarea statelor unitare naționale și independente în sud-estul Europei.

Eveniment cu adevărat epocal al istoriei patriei, Unirea din 1859 a pus bazele statului național român modern, a permis angajarea țării — cu forțe sporite — pe drumul progresului. Determinantă pentru întreaga evoluție ulterioară a țării, Unirea din 1859 a creat posibilități noi de afirmare și acțiune ale statului român în planul relațiilor internaționale, a făcut posibilă cucerirea independenței depline de stat a României la 1877.

Unirea din 1859 și cucerirea independenței de stat în 1877 au deschis o etapă nouă în mișcarea politică și națională a românilor, în viața economică, socială și culturală a țării. Ideea libertății naționale a cuprins gîndurile și voința unor largi pături sociale, ale forțelor politice burgheze înaintate, ale socialiștilor și asociațiilor culturale, înscrîndu-se ca un obiectiv central al activității acestora. Lupta românilor din teritoriile aflate sub dominație străină, pentru drepturi politice, economice și culturale, găsește un răsunet tot mai puternic în întreaga țară, mai ales după instaurarea dualismului austro-ungar, în 1867, și a măsurilor de deznaționalizare forțată a românilor din Transilvania.

În secolul al XIX-lea, odată cu organizarea clasei muncitoare și, îndeosebi, după crearea, în 1893, a P.S.D.M.R., lupta pentru înlăturarea dominației străine și făurirea statului național român unitar a fost ridicată pe o treaptă superioară, muncitorimii, socialiștilor români revenindu-le un rol de seamă în marile acțiuni pentru realizarea acestui obiectiv istoric.

La începutul secolului al XX-lea, dezvoltarea social-economică și politică a ridicat în fața națiunii române necesitatea inexorabilă a desăvîrșirii unității statale, a eliberării tuturor provinciilor românești aflate sub stăpînire străină și uni-

9) N. Bălcescu, *op. cit.*, p. 126.

Marea Adunare Națională de la Alba Iulia — 1 decembrie 1918

rii lor cu Țara. România a participat la primul război mondial pentru cauza sa dreaptă — reunirea într-un stat puternic și independent a tuturor românilor. În luptele pentru apărarea pămîntului patriei împotriva ocupanților militariști germani, în timpul primului război mondial, pentru salvgardarea unității și integrității teritoriale, oștile române, masele populare din întreaga țară au înscris la Mărăști, Mărășești, Oituz și în multe alte locuri pagini nepieritoare de eroism și abnegație, de spirit de jertfă și patriotism fierbinte, imprimînd luptei sale un caracter popular național.

Prăbușirea țarismului, victoria revoluției socialiste din Rusia au răsunat ca un îndemn înflăcărat la luptă pentru realizarea aspirațiilor de libertate și autodeterminare ale tuturor popoarelor lumii. În mișcarea popoarelor pentru autodeterminare națională și înlăturarea dominației străine s-a încadrat organic și lupta poporului român. Ea a avut un caracter larg, burghezo-democratic, antrenînd clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, celelalte forțe sociale și politice.

În provinciile românești din Austro-Ungaria, vestea victoriei revoluției din Rusia a trezit speranțe și a impulsionat lupta pentru eliberarea națională. Marile manifestații și demonstrații populare desfășurate în tot cursul anului 1918, acțiunile inițiate de asociațiile și societățile culturale românești pentru acreditarea ideilor unității naționale exprimau actul de voință al întregii națiuni române. Atitudinea hotărîtă a națiunii române a contribuit în mod decisiv la grăbirea procesului de lichidare a dualismului austro-ungar, la sfărîmarea cătușelor asupririi naționale în Imperiul habsburgic.

Într-un strîns paralelism cu evenimentele din celelalte provincii românești[10], se desfășoară și evenimentele din Transilvania. La 18/31 octombrie 1918 s-a constituit Consiliul Național Român Central, „ca unicul for care reprezenta voința poporului român", format din șase social-democrați și șase reprezentanți ai Partidului Național Român. Pe întreg teritoriul Transilvaniei s-au format consilii regionale, locale și gărzi naționale, ca organe ale unei largi mișcări burghezo-democratice, care activau sub conducerea Consiliului Național Român Central. În manifestul lansat la 7/20 noiembrie 1918, în pregătirea marii adunări plebiscitare de la Alba Iulia, se arăta: „Mersul irezistibil al civilizației omenești a scos și neamul nostru românesc din întunericul robiei la lumina conștiinței de sine... Vrem să trăim alături de celelalte națiuni ale lumii, liberi și independenți"[11].

La 1 decembrie 1918 s-au strîns la Alba Iulia, pe Cîmpia lui Horea, peste 100 000 de oameni, muncitori, țărani, intelectuali, meseriași, veniți să consfințească actul legic, obiectiv și progresist de încheiere a procesului de formare a statului național unitar român. La adunare erau prezenți 1 228 de delegați, aleși prin vot de către cercurile electorale sau de către organizațiile politice și de instituțiile românești din Transilvania. Alături de cunoscuți oameni politici și fruntași ai mișcării naționale, au participat 150 de delegați ai social-democrației române, reprezentînd aproape 70 000 de muncitori organizați, atît români cît și maghiari, germani și de altă naționalitate[12]. Adunarea de la 1 decembrie 1918 a adoptat istorica „Declarație de la Alba Iulia", prin care Marea Adunare Națională a proclamat solemn „Unirea Transilvaniei și Banatului cu România pentru toate veacurile"[13].

Înfăptuirea unității statului român a realizat cadrul național și social-economic pentru dezvoltarea României moderne, a avut o înrîurire pozitivă asupra întregii evoluții economice, politice și sociale a țării. S-au creat condiții pentru dezvoltarea forțelor progresiste ale societății, ale clasei muncitoare, ale partidului său politic.

10) *Vezi pe larg, Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, De la statul geto-dac la statul național unitar român, Editura științifică și enciclopedică, București, 1983.*
11) *„Românul", anul VII, nr. 11, din 8–21 noiembrie 1918.*
12) *Tiron Albani, Douăzeci de ani de la Unire, vol. I, Oradea, 1938, p. 225–228.*
13) *Marea Adunare Națională întrunită la Alba Iulia în ziua de 1 decembrie 1918. Acte și documente, vol. I, p. 14–18.*

Istoricul act al Unirii Transilvaniei cu România a găsit sprijin și în rîndul unor reprezentanți progresiști ai poporului maghiar, ca și al oamenilor muncii aparținînd naționalităților conlocuitoare din Transilvania, interesați în lichidarea opresiunii naționale și sociale. Astfel, în manifestul din 3 noiembrie 1918, semnat de cei mai de seamă reprezentanți ai vieții culturale și obștești ungare, printre care Ady Endre, Bártok György, Kodály Zoltan, Varga Jenö, se spunea: „Față de națiunile surori nu avem nici o pretenție. Și noi ne considerăm o națiune reînnoită, o forță acum eliberată de ruinele monarhiei. Ne trezim ușurați la conștiința faptului că nu mai sîntem forțați să fim stîlpii asupririi. Să trăim unul lîngă altul în pace, ca națiuni libere între națiuni libere"[14]. La rîndul său, prefectul maghiar al județului Arad, doctor Varjassy Lajos, afirma: „Eu găsesc cît se poate de natural ca un popor plin de demnitate să nu mai vrea să tolereze robia — cum nici noi (ungurii — *n.n.*) nu am tolerat-o față de Austria"[15].

În ianuarie 1919, printr-un manifest s-a adus la cunoștință publică hotărîrea populației săsești de unire cu România, trimițîndu-se poporului român „salutul frățesc, cu orările cordiale la îndeplinire a idealurilor sale naționale". Aceeași atitudine au adoptat și șvabii din Banat, care, întruniți în Congresul de la Timișoara, ale cărui lucrări s-au desfășurat în august 1919, și-au exprimat dorința unirii lor cu România, considerînd că „hotărîrea de la Alba Iulia este o chezășie pentru dezvoltarea etnică și culturală"[16]. Tot în ianuarie 1919, populația evreiască din Transilvania a aderat, și ea, la hotărîrea de unire a Transilvaniei cu România și făurirea statului național unitar român"[17].

— Odată cu formarea statului național unitar român s-au creat și alte state independente în centrul și sud-estul Europei: cehoslovac, polonez, austriac, iugoslav. În cadrul acestui proces a luat ființă și Republica Ungară independentă, ceea ce a permis înfăptuirea revoluției burghezo-democratice, iar apoi instaurarea în Ungaria, pentru scurt timp, a puterii revoluționare a republicii sfaturilor. „*Trebuie să spunem* — aprecia secretarul general al partidului nostru, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, în cuvîntarea rostită la 1 decembrie 1978 — *că, din păcate, atît revoluția burgheză, cît și puterea sovietică instaurată în Ungaria în 1919, neînțelegînd pe deplin principiile dreptului popoarelor la autodeterminare, nu au recunoscut de la bun început caracterul legic și deci just al unirii Transilvaniei cu România. Abia mai tîrziu, conducătorul guvernului sovietelor revoluționare maghiare, Béla Kun, a înțeles necesitatea acestui proces obiectiv și a exprimat aprobarea revoluției maghiare față de formarea statului național unitar român*"[18].

Într-o notă oficială adresată guvernului român la 30 aprilie 1918, Béla Kun arăta că guvernul trecut se menținuse „pe baza așa-zisului drept istoric, care își trage dreptul oprimării viitoare din oprimarea din trecut. În prima zi a venirii noastre la putere, noi am renunțat la acest principiu. Am declarat, în repetate rînduri, în modul cel mai solemn, că nu ne menținem pe principiul integrității teritoriale, iar acum vă aducem la cunoștință acest lucru și în mod direct, anume că recunoaștem fără nici o rezervă toate pretențiile dumneavoastră teritoriale naționale"[19].

În perspectiva istoriei, marile înfăptuiri ale poporului român realizate în 1918 și confirmate prin hotărîrile Conferinței de pace pun și mai mult în evidență faptul că România nu a făcut parte din rîndul profitorilor unei păci nedrepte, nu s-a întregit prin bunăvoința învingătorilor sau a cîștigurilor aduse de hazardul biruinței într-un război. Unirea a fost expresia vie, dinamică a voinței națiunii române, a aspirațiilor de veacuri ale unui popor hotărît să trăiască unde s-a zămislit. Aceste coordonate de afirmare, de apărare a unității și integrității țării, de păstrare a independenței și suveranității naționale, care se identificau cu idealurile poporului român, au jalonat direcțiile politicii externe românești în perioada interbelică.

Istoria demonstrează că formarea statului național unitar nu a fost rezultatul unui eveniment de conjunctură, al unor înțelegeri intervenite la masa tratativelor, ci expresia firească a unui proces pentru împlinirea căruia poporul român a dus o lungă și înverșunată luptă. Relevînd împrejurările istorice ale desăvîrșirii acestui proces, președintele României, NICOLAE CEAUȘESCU, arăta: „*Alcătuirea statului român național unitar nu este deci un dar, rezultatul unor conferințe internaționale, ci rodul luptei neobosite duse de cele mai înaintate forțe ale societății, de masele largi populare pentru unire, produsul legic al dezvoltării istorice, sociale și naționale, a poporului român*"[20]. Tratatele de pace de la Saint Germain (1919), Trianon (1920) și Paris (1920) au consfințit pe plan internațional o situație de fapt creată de lupta maselor populare. Unirea, al cărei proces s-a încheiat la Alba Iulia, la 1 decembrie 1918, a însemnat înfăptuirea firească a năzuințelor seculare ale poporului nostru, a visului pentru care au luptat și s-au jertfit nenumărate generații de înaintași, împlinirea unei necesități obiective a însăși dezvoltării istorice.

●

În împrejurările tragice ale celui de-al doilea război mondial, prin dictatul imperialist-fascist de la Viena, din 30 august 1940, a fost din nou ruptă din trupul patriei noastre o parte a teritoriului locuit dintotdeauna de români. Anexarea nordului Transilvaniei de către Ungaria horthistă a provocat un uriaș val de indignare în sînul întregului popor român, a determinat ridicarea sa la luptă pentru înlăturarea marii nedreptăți care i se făcuse.

Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, declanșată sub conducerea Partidului Comunist Român la 23 August 1944, participarea masivă și hotărîtă a armatei române, alături de glorioasele armate sovietice și de armatele celorlalte state ale coaliției antifasciste, la lupta pentru înfrîngerea Germaniei hitleriste au readus pămînturile cotropite de horthiști în cadrul firesc și legitim al României. În acest cadru — înnoit radical prin transformările sociale din deceniile care au urmat — și-au găsit rezolvarea justă și definitivă marile probleme cu care poporul român fusese confruntat în orînduirea bazată pe exploatare, între care și problema națională. Astăzi, deplini egali în drepturi și îndatoriri, toți cetățenii României socialiste, fără deosebire de naționalitate, întregul nostru popor își mobilizează forțele pentru înfăptuirea Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, program aflat în deplină concordanță cu aspirațiile și interesele lor vitale.

14) „Adevărul" din 28 octombrie/10 noiembrie 1918.
15) „Arady Közlöny" din 21 noiembrie 1918.
16) „Revista Institutului social Banat-Crișana", anul XXI, 1943, p. 420.
17) Vezi 1918 Unirea Transilvaniei cu România, Editura politică, 1972, p. 678.
18) Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 17, Edit. politică, 1979, p. 276.
19) Gh. Unc, Republica Ungară a Sfaturilor, Edit. politică, 1973, p. 81–82.
20) Nicolae Ceaușescu, Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România, Editura politică, 1976, p. 18.

Actualele decalaje de dezvoltare - origini și evoluții

În anii '50 exista ideea că, odată cu dobîndirea independenței de către fostele colonii, problemele economice ale acestor țări vor fi, în mare parte, rezolvate. Astăzi, la peste trei decenii de la începutul procesului de decolonizare, se constată că distanțele economice, științifice, tehnologice, culturale, de nivel de trai etc. dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare nu numai că s-au menținut, dar s-au și adîncit, căpătînd dimensiuni îngrijorătoare.

Astfel, în anul 1950, produsul pe locuitor în țările capitaliste dezvoltate era de 4130 de dolari, în timp ce în țările slab dezvoltate, de numai 170 dolari, iar în țările cu dezvoltare medie, de 640 dolari. Așadar, produsul pe locuitor era de 24,3 ori mai mare în țările capitaliste dezvoltate față de cele subdezvoltate și de 6,4 ori mai mare față de cele pe care le denumim țări cu dezvoltare medie. În anul 1980, produsul pe locuitor ajunsese în țările dezvoltate la 10 660 dolari, față de 250 dolari în cele subdezvoltate și de 1580 dolari în cele cu venit mediu (toate în prețuri constante ale anului 1975). Astfel, produsul pe locuitor devenise, după 30 de ani, de 42,6 ori mai mare în țările dezvoltate decît în cele subdezvoltate și de 6,7 ori mai mare față de țările cu venit mediu. Aceste date, prezentate în Raportul pe 1981 al Băncii Mondiale cu privire la dezvoltarea economiei lumii în care trăim, dovedesc că deteriorarea decalajelor internaționale a devenit atît de profundă încît amenință să se transforme într-o adevărată prăpastie.

Se dovedește că lichidarea moștenirii coloniale nu poate fi realizată numai prin simpla înlăturare a relației coloniale în sine, odată cu dobîndirea independenței politice, procesul de decolonizare trebuind să continue în plan economic, pe baza unor restructurări profunde, atît în economia internă, cît și în sfera relațiilor economice internaționale. Aceste restructurări — prin sine un proces complex și îndelungat — sînt singurele în măsură să elimine o moștenire tristă, pe care au lăsat-o decenii, chiar secole, de asuprire și exploatare.

Este cazul să menționăm că un reputat economist elvețian, specialist în istoria economiei mondiale, Paul Bairoche, care a investigat cu multă profunzime evoluția decalajelor economice dintre țările avansate și cele rămase în urmă, a ajuns la o concluzie care poate fi sintetizată astfel: dacă prin anii 1700 nu exista, practic, o deosebire semnificativă în ce privește nivelul de dezvoltare economică între diferitele țări ale lumii, odată cu intensificarea procesului de colonizare și exploatare economică a coloniilor, decalajele au avut tendința de a se adînci cvasicontinuu, ajungînd pînă la proporțiile imense din zilele noastre.

Prezentînd realitatea în mod deformat și unilateral, unii economiști occidentali falsifică explicația asupra perpetuării și adîncirii decalajelor, apreciind ca fiind de importanță primordială unii factori secundari (cum sînt clima, tradițiile, lipsa de experiență în ce privește dezvoltarea economică ș.a.m.d.), și izolează cauzele subdezvoltării de izvoarele sale istorice — exploatarea colonială — ca și de persistența relațiilor de tip colonial sub forme noi, mai subtile și mai ascunse.

În realitate, **decalajele sînt rezultatul istoric al colonialismului, iar menținerea lor este legată, în principal, de dăinuirea raporturilor de dominație și exploatare, a politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste.** Țările care au fost în trecut colonii sau semicolonii, dependente din punct de vedere economic față de metropolele imperialiste, dominate și exploatate de către acestea, continuă să constituie un obiect al politicii de împărțire și reîmpărțire a sferelor de influență și dominație economică și politică.

Studii recente arată că între adîncirea decalajelor economice internaționale de-a lungul istoriei ultimelor secole și principalele crize economice care au zguduit sistemul imperialist există o legătură foarte strînsă. Trecerea capitalismului dintr-un stadiu în altul al dezvoltării sale, trecere care are la bază acel tip de crize denumit în general „crize structurale", a însemnat, de fiecare dată, și o creștere a distanței ce separă cele două grupuri mari de țări. O studiere atentă a istoriei economiei mondiale în ultimele trei secole arată că trecerea capitalismului de la un stadiu la altul a fost urmarea unor crize puternice, la nivel internațional sau chiar mondial, datorate exacerbării, la un moment dat, a unor contradicții specifice dintre relațiile social-economice și noile condiții tehnico-economice ale producției și schimbului.

Pe de altă parte, în afara factorilor interni, ce au acționat la nivel național, dezvoltarea capitalismului într-un număr restrîns de țări a fost legată de cucerirea și dominarea unui număr crescînd de țări, de transformarea lor în colonii sau semicolonii.

În stadiile inițiale ale capitalismului, principalul obiectiv al politicii coloniale a fost spolierea de bogății din colonii, în special sub forma metalelor prețioase și transformarea lor în capitaluri productive în metropole. Așadar, coloniile erau sărăcite prin jaf

Gravele discrepanțe economice actuale sînt, deopotrivă, moșteniri coloniale și expresii ale perpetuării unor relații economice inechitabile

fără, însă, să fie afectată capacitatea lor productivă, deoarece bogățiile transferate în metropolă erau, din punct de vedere productiv, un „capital" tezaurizat și nu acumulat. Totuși, decalajele încep să apară din cauză că metropola utilizează respectivele bogății spoliate nu pentru a le tezauriza, la rîndul său, ci pentru a le folosi în calitate de capital productiv. De aceea, se poate spune că finanțarea revoluției industriale în cele cîteva țări vest-europene ce au început să se dezvolte în secolele 18 și 19 a avut loc pe seama unor fonduri obținute nu numai prin exploatarea muncitorilor și pauperizarea țăranilor din propriile state, dar și prin jefuirea coloniilor. **Aceasta și constituie premisa istorică a împărțirii lumii în țări bogate și sărace, în țări industriale și țări furnizoare de produse primare, de materii prime.**

Încercînd o estimare cifrică a distanțelor ce separau la sfîrșitul secolului al 18-lea cele cîteva țări mai avansate (Anglia, Franța, Olanda) și restul țărilor lumii, se poate conchide că între veniturile pe locuitor din cele două grupuri de state exista un raport de circa 4 la 1, cam de două ori mai mare decît în secolul al 16-lea. Așadar, în două secole decalajele se dublaseră, fără să devină însă realmente o prăpastie economică.

Intrarea țărilor capitaliste mai avansate în stadiul liberei concurențe a însemnat conferirea unui nou rol țărilor coloniale și, prin aceasta, jalonarea unor profunde deosebiri și decalaje între cele două grupuri de țări. În acest stadiu, care se întinde în majoritatea țărilor capitaliste dezvoltate pînă către sfîrșitul secolului al 19-lea și începutul secolului al 20-lea, principalul obiectiv al politicii coloniale devine obținerea de materii prime ieftine sau cvasigratuite pentru industria din metropole. În acest moment începe **procesul împiedicării dezvoltării oricărei industrii în colonii sau distrugerea unor industrii artizanale existente**, cum a fost industria textilă din India, mare exportatoare de țesături de bumbac pînă la lichidarea țesătorilor țărănești indiene de către colonialiștii britanici. Mijloacele utilizate în acest scop au fost atît economice cît și extraeconomice. Pe această bază, începe **transformarea structurilor țărilor coloniale în economii monoproducătoare pentru export.** Prin aceasta, decalajele nu mai au ca suport simpla diferență dintre veniturile pe locuitor în cele două grupuri de țări, ci **structurile deformate ale țărilor coloniale.** Am putea spune chiar că diferențele de venit pe locuitor devin urmarea inevitabilă a distorsiunilor pe care le suferă în mod iremediabil — atîta vreme cît se mențin relațiile de tip colonial — economiile țărilor dominate și exploatate. Astfel se face că spre sfîrșitul secolului al 19-lea decalajele dintre veniturile celor două grupuri de țări ajung să depășească raportul de 6,6 la 1.

În stadiul următor, monopolist sau imperialist, are loc **desăvîrșirea unilateralizării structurilor economice ale coloniilor,** paralel cu transformarea lor în piețe de desfacere a mărfurilor metropolitane și în piețe de plasare a exportului de capital. Pierderea deplină a independenței politice, împreună cu a celei economice, este transformată într-un **instrument de spoliere sistematică a economiilor slab dezvoltate.** Decalajul crește, pe această bază, și mai mult. Numai în cîțiva ani, între 1900 și 1913, se apreciază că decalajul dintre veniturile celor două grupe de țări crește de la 6,6 la 1 la 7 la 1. Ostilitățile și suferințele pricinuite de acestea în timpul primului război mondial au dus la o puternică sărăcire a țărilor coloniale, la impunerea unor mari sacrificii populației lor. Pe această bază, decalajele cresc în continuare, astfel încît, în anul 1929, ajunul declanșării marii depresiuni economice mondiale, raportul dintre veniturile celor două grupuri de țări ajunge la 7,8 la 1.

După primul război mondial, sub influența marilor transformări revoluționare pe arena internațională, ce au avut loc pe fundalul victoriei Marii Revoluții din Octombrie în Rusia țaristă, mișcările de eliberare națională își intensifică lupta antiimperialistă în toate continentele. Un număr redus de colonii reușesc să-și scuture jugul, dar ele rămîn în continuare dominate cu ajutorul relațiilor economice și politice internaționale care le știrbesc independența politică și economică. Așa se și explică faptul că ele nu au putut beneficia nici măcar de pe urma faptului că, imediat după primul război mondial, prețurile la unele materii prime livrate de ele au crescut apreciabil datorită creșterii cererii ca urmare a refacerii economice a țărilor beligerante. În ajunul celui de al doilea război mondial, în ansamblul lor, țările coloniale nu aveau o situație mai bună decît cu două decenii în urmă. Dimpotrivă, jugul colonial se accentuase, adîncind și mizeria celor mai largi pături ale populației acestor țări. Totodată, procesul de deteriorare a situației economice era înregistrat și de acele puține țări care reușiseră să dobîndească o independență de stat în urma primului război mondial.

Trecerea la capitalismul monopolist de stat, ca stadiu nou al capitalismului în cîteva dintre cele mai dezvoltate țări occidentale, are loc simultan cu cucerirea independenței de stat de către majoritatea fostelor colonii. În acest context, metodele coloniale de jaf nemijlocit, de spoliere a avuțiilor teritoriilor coloniale, nu mai pot fi folosite. De aceea, paralel cu încercările de menținere a statutului colonial prin forța armelor de către unele țări metropolitane, are loc o „perfecționare" a metodelor de exploatare. **Politicile neocolonialiste** capătă precumpănire, iar **metodele economice** — în special cele legate de sistemele co-

→

merciale, de preţuri, de raporturile de schimb, relaţiile financiare, de credit şi valutare etc. — devin principalele mijloace de adîncire a decalajelor. Dacă vom compara situaţia din 1950, cînd decalajele dintre veniturile celor două grupuri de ţări erau de circa 10,2 la 1, cu cea din 1980, cînd ele ajunseseră la 14,6 la 1, atunci devine şi mai evidentă deteriorarea poziţiilor ansamblului ţărilor în curs de dezvoltare pe parcursul ultimilor 30 de ani.

În perioada postbelică, o asemenea evoluţie poate apărea ca absurdă. În fond, sistemul colonial al imperialismului a fost abolit şi, ca urmare, fiecare stat ar putea dispune liber de destinele sale politice şi economice. Într-adevăr, unele ţări recent eliberate îşi elaborează programe de dezvoltare complexă a economiei, de modernizare a agriculturii, de industrializare sau, cel puţin, de punere a bazelor unei prelucrări industriale a propriilor materii prime. Aşa se explică faptul că începînd din 1950 ritmul mediu de creştere a produsului brut total, a producţiei industriale şi agricole este, în general, mai rapid pe ansamblul ţărilor în curs de dezvoltare decît pe ansamblul ţărilor capitaliste dezvoltate. Chiar şi în ce priveşte ritmul de creştere a produsului brut pe locuitor, în perioada 1970—1976, se constată o anumită devansare în favoarea ţărilor mai puţin dezvoltate. Pe această bază, unele prognoze considerau că pînă în anul 2000 va avea loc o micşorare a decalajelor — unele dintre cele mai optimiste variante prevăzînd chiar o reducere a lor la jumătate. Aceste prognoze extrapolau ritmurile creşterii economice ca şi efectele creşterii preţurilor la unele materii prime —

TABEL

Evoluţia decalajului mediu de dezvoltare dintre ţările actualmente economic avansate şi, respectiv, în curs de dezvoltare.

1700	2:1
1770	4:1
1900	6,6:1
1913	7,8:1
1950	10,2:1
1980	14,6:1

care au avut loc în mod temporar în anii 1951—1957, şi, apoi, între 1970 şi 1974 — într-o astfel de măsură încît ajungeau să ia în considerare că, pe termen lung, aceste ţări vor reuşi să-şi autofinanţeze dezvoltarea economică. De-a lungul timpului, optimismul unor astfel de prognoze s-a estompat şi a făcut loc uneori, unor variante de-a dreptul pesimiste. Totuşi, ca notă dominantă se poate considera că studiile de prognoză elaborate în ultimul deceniu porneau de la premisa că decalajele, dacă nu se vor micşora în mod semnificativ, vor rămîne măcar la aceleaşi proporţii ca în anii 1950—1960.

Declanşarea crizei din 1974—1975, care a prefaţat lunga depresiune din economia mondială, depresiune ce se menţine pînă în prezent, a pus sub o altă lumină perspectivele de dezvoltare ale ţărilor în curs de dezvoltare. Unii economişti, inclusiv din ţări occidentale avansate, au considerat că majorarea preţurilor la petrol şi produse primare ar constitui semnul că bătălia pentru lichidarea subdezvoltării, a decalajelor internaţionale s-a angajat în mod ireversibil pe calea victoriei ţărilor în curs de dezvoltare într-un interval previzibil de timp. Se poate constata, cu îngrijorare că, dimpotrivă, agravarea şi prelungirea crizei economice mondiale, complexitatea cu totul ieşită din comun a acesteia, încetinirea generală a ritmurilor de creştere economică în lume, agravarea problemelor financiare internaţionale (mari datorii externe pe termen scurt ca şi pe termen lung, deficite cronice ale balanţelor externe — comerciale şi de plăţi — dobînzi exagerat de ridicate etc.) au făcut ca tendinţa de accelerare a dezvoltării ţărilor mai puţin avansate să fie stopată. Mai mult chiar, ţările în curs de dezvoltare, ele însele importatoare de materii prime — cum era cazul unor ţări ce se angajaseră pe calea industrializării —, au avut de plătit cea mai grea parte a facturii scumpite la capitolul produselor primare.

De asemenea, nu se poate trece cu vederea faptul că în actuala criză economică mondială a avut loc un transfer al crizei ciclice din economiile dezvoltate în cele în curs de dezvoltare, datorită reducerii importurilor ţărilor avansate. Criza industrială de supraproducţie din ţările dezvoltate a dus la micşorarea volumului produselor primare importate din statele mai puţin dezvoltate, ceea ce a declanşat tendinţe de supraproducţie de materii prime în aceste ultime ţări. Un element important care a agravat pe parcurs criza de acest tip a fost şi sistemul de preţuri de pe piaţa mondială, a cărui influenţă, combinată cu fluctuaţiile unor devize-cheie ale sistemului monetar internaţional, s-a resimţit tot mai puternic asupra încasărilor externe ale ţărilor în curs de dezvoltare. Unele ţări mai puţin avansate au încercat să iasă din această criză printr-o reducere a producţiei de materii prime, inclusiv de petrol. Rezultatul a fost, în condiţiile actualului raport de forţe din economia mondială, nu o creştere a preţurilor produselor primare, cum se aşteptaseră unele ţări în curs de dezvoltare, ci o nouă reducere a importurilor ţărilor dezvoltate, paralel cu promovarea unor politici de substituire a materiilor prime importate cu produse primare proprii. Totodată, a avut loc o nouă şi substanţială creştere a preţurilor produselor industriale livrate de ţările dezvoltate, simultan cu o accentuare deosebită a practicilor vamale discriminatorii şi protecţioniste. Ca urmare, a avut loc o scădere a capacităţii financiare a ţărilor în curs de dezvoltare, tradusă printr-o creştere masivă şi rapidă a datoriei externe, printre altele şi din cauza saltului spectaculos al dobînzilor. Rezultatul de ansamblu al evoluţiei economiilor naţionale ale ţărilor în curs de dezvoltare sub incidenţa crizei economice mondiale este o nouă deteriorare a decalajelor dintre ele şi ţările dezvoltate.

După cum s-a văzut, decalajele s-au agravat în anii perioadei postbelice, făcînd ca situaţia ţărilor în curs de dezvoltare să fie tot mai precară din punct de vedere financiar. Pe de altă parte, cronicizarea şi agravarea decalajelor a constituit un factor de adîncire a crizei economice mondiale. Frînarea creşterii economice în ţările în curs de dezvoltare a îngustat piaţa mondială provocînd, pînă la urmă, pierderi şi ţărilor dezvoltate, dintre care cele mai palpabile au fost cele înregistrate la capitolul exporturilor acestor state către ţările în curs de dezvoltare.

Concluzia ce poate fi trasă din analiza evoluţiei istorice a decalajelor internaţionale nu poate fi decît una singură: lichidarea necesară a acestor distanţe anacronice, generatoare de instabilitate, crize şi contradicţii ce pot degenera în conflicte tot mai deschise, nu ar putea fi concepută fără înlăturarea izvoarelor lor, a inegalităţilor şi inechităţilor care le permanentizează. În acest context se impune luarea de măsuri concrete şi urgente pentru instaurarea unei noi ordini economice şi politice internaţionale, menite să asigure o dezvoltare armonioasă şi stabilă tuturor ţărilor, în beneficiul general, al cauzei păcii şi securităţii internaţionale.

N. S. Stănescu

REMEMBER REMEMBER REMEMBER '83

Are anul politic 1983 acel „ceva" specific care să îl particularizeze într-o viitoare istorie universală a acestui sfîrşit de veac? Răspunsul, dificil astăzi, va fi totuşi afirmativ, viaţa însăşi, în continua ei desfăşurare, purtînd necesarmente, în germene, noul.

Nu este în intenţia acestui succint preambul să epuizeze paleta variată de manifestare a fenomenului extern — politic, diplomatic, militar, economic —, ci, mai curînd, să încerce un crochiu al fundalului pe care se dezvoltă, într-o intimă interdependenţă, mănunchiul de factori ce dau profilul stării internaţionale actuale. Un fundal puternic, ancorat în trecutul mai mult sau mai puţin apropiat şi cu vocaţia de a-şi proiecta înrîuririle în timp. O punte între ieri şi mîine.

Ne-am obişnuit să definim, printr-un diagnostic lapidar, drept complexă şi contradictorie o situaţie generală, a cărei progresivă deteriorare se dezvăluie, în multitudinea faţetelor sale, numai la un examen aprofundat. Terenul pe care încolţeşte şi se maturizează seria de influenţe ce agravează maladia vremii — practica forţei, amestecul în treburile interne, presiunea, învrăjbirea, politica zonelor de dominaţie, deplasarea divergenţelor ideologice în sfera relaţiilor internaţionale, adîncirea decalajelor economice şi atîtea altele — este de mult cunoscut pretutindeni: cursa înarmărilor. O competiţie în numele unui echilibru militar mereu mai sus — într-o lume divizată de blocuri, interese şi scopuri opuse — situat dincolo de limita suportabilului. Îngustarea pronunţată a marjei de risc, posibilitatea degradării tensiunii actuale pînă la expresia confruntării armate propulsează, însă, în conştiinţa popoarelor urgenţa salvgardării păcii. Pentru că, în 1983 — ca şi în anii trecuţi, după cum aşa va mai fi şi în perspectiva imediat următoare — alternativa dramatică a umanităţii a fost: pace sau război.

Pacea — în starea sa ideală, indivizibilă — nu a existat în perioada de referinţă. Harta păcii mondiale nu a fost şi nu este imaculată; ea se aseamănă mai degrabă cu o piele de leopard. Petele negre au rămas, în 1983, războaiele localizate (şi nu „locale", dacă le privim din unghiul radiaţiilor negative asupra vieţii internaţionale), cu teatrul de operaţiuni în diverse arii geografice.

Privit pe ansamblu, anul acesta (încă neîncheiat) n-a făcut decît să confirme, la scară planetară, dezvoltarea a două tendinţe diametral opuse: pe de o parte — promovarea dominaţiei, agresiunii şi dictatului; pe de alta — voinţa manifestă a majorităţii copleşitoare a statelor de a trăi în libertate, independenţă şi pace.

A fost 1983 anul bun al Europei? Succesul reuniunii de la Madrid, după trei ani de negocieri anevoioase, pe alocuri dure, ne îndreptăţeşte la speranţă. Speranţa în forţa metodei; pentru că, la urma urmei, etalonul de măsură în cazul tratativelor este de natură calitativă, constînd, prin urmare, nu în lungimea, ci în finalitatea dezbaterilor. La ora acestor însemnări (1 octombrie) se negociază din plin pe continent, de doi ani la Geneva — asupra rachetelor nucleare cu raze diferenţiate de acţiune —, de zece ani, la Viena, în probleme militare vizînd Europa centrală. În Europa anului 1983 — a alianţelor opuse, a suprastocurilor de armamente aduse la rafinamentul tehnicii de vîrf, a crizei de încredere şi a subminării destinderii — angajările politico-diplomatice pot şi trebuie să permită intrarea într-o etapă nouă, general-avantajoasă: a înţelegerii şi colaborării în pace. Miza de pe masa verde continentală este atît de importantă — un viitor sigur sau o sinucidere neselectivă —, încît nu este îngăduit decît jocul cinstit. Cel aşteptat de covîrşitoarea mulţime a oamenilor de bună credinţă.

Punem punct acestor scurte consideraţii cu credinţa că, pînă la urmă, raţiunea va triumfa — în Europa şi dincolo de ea — spre beneficiul miliardelor de oameni care dau adevăratul sens existenţei cosmice a planetei albastre.

Ilie Olteanu

REMEMBER REMEMBER REMEMBER '83

Pentru Europa - o rază de lumină

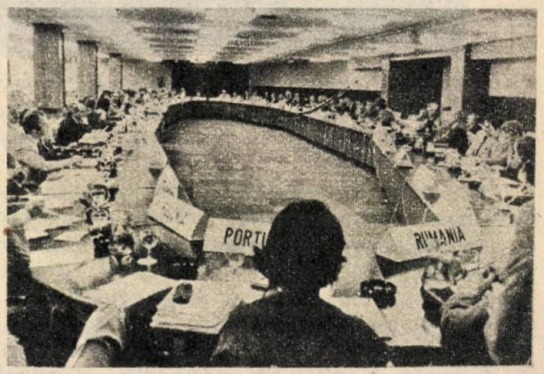

După aproape trei ani de tratative, nu lipsite de incertitudini și asperități, reuniunea general europeană de la Madrid a realizat consensul participanților pentru documentul final. În prezența miniștrilor de externe ai celor 35 de țări reprezentate, reuniunea din capitala spaniolă încheie astfel îndelungi și stăruitoare eforturi pentru reluarea și impulsionarea unei conlucrări care să aducă atît în viața continentului, cît și a întregii lumi, speranța înseninării raporturilor internaționale și orientarea acestora spre obiectivele stabilite în comun prin Actul final de la Helsinki. Referindu-se la acordul încheiat la Madrid, președintele **NICOLAE CEAUȘESCU** îl aprecia **„ca o rază de lumină care poate duce la noi rezultate pozitive pe calea destinderii, a dezarmării și păcii"**.

Documentul de la Madrid – un succes al dialogului, spre o nouă etapă a politicii de destindere

Substanțial și suficient de echilibrat, acordul de la Madrid îndreptățește opinia că el reprezintă o sinteză pozitivă a eforturilor comune desfășurate pe parcursul celor trei ani de tratative. Documentul nu este, poate, perfect, pentru că unele prevederi ale sale meritau o abordare mai aprofundată, unele formulări mai multă concretețe, după cum s-ar fi justificat și cuprinderea altor aspecte importante ale securității și cooperării în Europa. Dar, să nu uităm că tratativele s-au desfășurat într-un context internațional de deosebită încordare și că, în ciuda acestei situații, eforturile statelor participante au reușit să mențină dialogul și să identifice, în cele din urmă, punctele de convergență. Acordul realizat, salvînd principiul consensului, amenințat la un moment dat, este așadar rezultatul unor compromisuri făcute și acceptate de toți participanții, al căutărilor pentru găsirea unei soluții reciproc acceptabile.

Rezultatele pozitive ale reuniunii de la Madrid au pus deci, încă o dată, puternic în lumină adevărul axiomatic că nu există probleme, oricît de complicate ar fi ele, care să nu poată fi soluționate pe calea tratativelor, atunci cînd se dă dovadă de rațiune politică, de spirit constructiv și dorință de cooperare, atunci cînd se pornește de la interesele majore ale popoarelor, ale păcii și securității întregii lumi.

Fără îndoială, unul din rezultatele cele mai remarcabile ale tratativelor este consensul pentru convocarea **Conferinței consacrate măsurilor de creștere a încrederii, securității și dezarmării în Europa.** Continentul se află, ca atare, în fața unei premiere de anvergură: pentru prima oară în istoria sa, Europa va beneficia de un for de negocieri cu participarea tuturor statelor semnatare ale Actului final de la Helsinki, acționînd pe baza regulilor de procedură ale Conferinței pentru securitate și cooperare, în vederea adoptării de măsuri de încredere, dezangajare militară și dezarmare în Europa, măsuri în absența cărora nu pot fi concepute progrese reale în direcția destinderii, colaborării și înțelegerii pe continentul nostru. Securitatea Europei, obiectivul fundamental al C.S.C.E., este amenințată tocmai de armele, în primul rînd cele nucleare, acumulate pe teritoriul continentului, și de suspiciunea și neîncrederea pe care această realitate le generează. Un dialog direct, abordînd frontal tocmai sursele și cauzele primejdiei ce planează asupra Europei reprezintă, în situația dată, o acțiune politică susceptibilă de a se solda cu rezultate de cea mai mare însemnătate pentru destinul european.

Documentul final tratează în mod explicit, în același timp, importantul aspect al **„Urmărilor C.S.C.E."**, asigurînd **continuitatea procesului multilateral început la Helsinki.** Totuși, în acest plan, nu pot trece ignorate tendințele de discriminare manifestate față de unele țări care s-au oferit să

Acțiunile pentru pace, organizate în RFG, au mobilizat milioane de persoane care, prin demonstrații, mitinguri, marșuri de protest și-au exprimat pregnant împotrivirea la intențiile de amplasare în țară a noilor rachete nucleare americane „Pershing—2" și „Cruise", dorința lor de a trăi în pace. În imagine, un aspect din timpul amplei manifestații împotriva „euroracheteloi", desfășurată în orașul vest-german Miessan. Demonstranții au blocat intrarea într-un depozit al armatei SUA, situat în apropierea bazei americane situate la Ramstein

găzduiască diferitele reuniuni ce urmează a fi organizate în cadrul continuității procesului.

Sînt, fără îndoială, de salutat prevederile din documentul final care reafirmă angajamentul celor 35 de state de a aplica în mod ferm, atît în relațiile dintre ele, cît și în relațiile cu alte țări, principiile independenței, egalității și respectului reciproc, de a lărgi și dezvolta cooperarea pe continent. Prevederile privind cooperarea economică, ca și cele referitoare la colaborarea în domeniile educației, științei, culturii, informației și contactelor umane se constituie în componente substanțiale ale documentului și corespund, în general, literei și spiritului Actului final semnat cu ani în urmă la Helsinki.

România și Europa – spirit constructiv, contribuție remarcabilă

„Noi vom acționa, cu toată hotărîrea, pentru realizarea celor convenite la Madrid — spunea recent președintele **NICOLAE CEAUȘESCU** — **pentru dezvoltarea colaborării și cooperării în Europa, pentru realizarea unei Europe unite, fără arme nucleare, în care să se asigure dezvoltarea egală a fiecărei națiuni, fără deosebire de orînduire socială".** Acest angajament al României socialiste continuă în mod firesc eforturile constante și perseverente desfășurate de țara noastră, personal de președintele Nicolae Ceaușescu, de-a lungul anilor pentru edificarea cu succes a edificiului european al securității și cooperării.

La lucrările reuniunii de la Madrid, România a avansat o serie de propuneri de ordin politic, militar, economic și cultural, manifestînd, totodată, înțelegere și receptivitate față de propunerile și pozițiile celorlalte state. Țara noastră a intervenit pentru depășirea momentelor de încordare, și-a adus o contribuție substanțială la orientarea eforturilor pentru realizarea consensului. Se știe, în același timp, că președintele Nicolae Ceaușescu a acționat personal prin mesaje, intervenții și luări de poziție, contribuind astfel direct la dinamizarea negocierilor și finalizarea lor cu succes.

Perioada ce va urma, perioada post-Madrid, va trebui să situeze în centrul preocupărilor pentru securitatea europeană problema opririi cursei înarmărilor, trecerii la dezarmare și, în primul rînd, la dezarmarea nucleară. În momentul de față, continentul nostru este pîndit de marea primejdie a amplasării, încă în acest an, a noilor rachete nucleare cu rază medie de acțiune. Or, aceasta ar echivala cu un nou și puternic impuls dat cursei înarmărilor, implicit, deci, cu creșterea pericolului de război, al unui război nuclear. În opinia țării noastre, nimic, absolut nimic nu justifică acceptarea, ca un fapt împlinit, a amplasării noilor rachete nucleare, iar statele care ar accepta aceasta își vor asuma o mare răspundere în fața propriilor popoare, ca și a întregii omeniri. Este cunoscută poziția clară a României în această problemă, ca și propunerile avansate de președintele Nicolae Ceaușescu, în mesajele adresate președintelui Prezidiului Sovietului Suprem al URSS, Iuri Andropov, și președintelui SUA, Ronald Reagan (cf. articolul despre dezarmare din acest almanah).

Situația existentă în Europa, unde se află cea mai mare concentrare de armamente, inclusiv nucleare și unde se află față în față cele două pacte militare opuse — NATO și Tratatul de la Varșovia — impune măsuri energice și consecvente în direcția lichidării politicii de bloc, reducerii activității militare a acestora. Propunerile românești în legătură cu înghețarea și reducerea cheltuielilor militare a statelor aparținînd celor două alianțe ar marca, în mod real și pozitiv, procesul dezarmării. România, în ce o privește, a hotărît înghețarea bugetului său militar pînă în 1985 la nivelul anului 1982. Dar, după cum observa președintele **NICOLAE CEAUȘESCU, „exemplul României nu e suficient. Exemplul Uniunii Sovietice și al Statelor Unite ar avea o importanță deosebită în privința aceasta".**

REMEMBER REMEMBER REMEMBER '83

De asemenea, considerînd că o contribuție importantă la dezangajarea militară, la sporirea securității și încrederii în Europa ar avea-o crearea de zone denuclearizate în diferite părți ale continentului, România a propus ținerea unei conferințe la nivel înalt a țărilor din Balcani, care să examineze căile de transformare a acestei regiuni într-o zonă a păcii și bunei vecinătăți, a prieteniei și colaborării, lipsită de arme nucleare, de trupe și baze străine.

Deschiderea, la începutul anului 1984, a Conferinței pentru măsuri de creștere a încrederii și securității și dezarmare în Europa prezintă o însemnătate cu totul deosebită în contextul internațional actual, ea oferind cadrul organizatoric adecvat pentru mobilizarea eforturilor tuturor statelor participante la C.S.C.E. în direcția realizării acestor obiective. Nimeni nu poate nega că dezarmarea este o problemă complexă, dar conștiința mondială a necesității ei s-a făcut și se face simțită în forme din ce în ce mai largi și mai convingătoare. Prin măsurile asupra cărora va conveni, conferința de anul viitor va fi în măsură — dacă statele vor manifesta voința politică necesară — să reducă riscul unei confruntări armate catastrofale, să înlăture primejdia de război, să facă demonstrația posibilității unor progrese concrete pe calea unei dezarmări reale, să producă breșe în zidul suspiciunii și neîncrederii, să înlesnească apariția și instalarea unei atmosfere de încredere între state, stimulînd astfel angajarea acestora în acțiuni tot mai hotărîte pe calea reducerii și încetării cursei înarmărilor. De aici și importanța politică a succesului unei asemenea conferințe, deoarece ea va netezi drumul spre o conlucrare mai extinsă și mai fructuoasă în vederea reglementării și a altor probleme cardinale ale vieții internaționale.

Europa și lumea

Este, de altfel, de natura celei mai clare evidențe că orice progres în direcția consolidării securității, a destinderii și cooperării în Europa se reverberează direct asupra climatului politic internațional. Este firesc să fie așa, știută fiind ponderea europeană în politica mondială. Dar această realitate obligă la angajarea mai profundă și mai eficientă a statelor participante la C.S.C.E. în eforturile și contribuțiile la reglementarea celorlalte probleme cu care este confruntată întreaga umanitate.

Din rîndul acestor probleme, subdezvoltarea ocupă un loc central. Apare tot mai limpede că starea de tensiune, instabilitatea mondială nu pot fi depășite ignorîndu-se decalajele existente între marea majoritate a națiunilor și țările dezvoltate. Luînd în considerare stricta interdependență economică dintre Europa și țările în curs de dezvoltare, se impune ca statele europene dezvoltate din punct de vedere economic să acționeze, pe

Puternice acțiuni în sprijinul păcii și dezarmării s-au desfășurat în Olanda. În cadrul acestora s-a manifestat protestul față de proiectata amplasare de noi rachete nucleare în Europa

calea dialogului, deschis și sincer, în vederea instituirii pe plan mondial a unui sistem echitabil de relații, care să se constituie într-o contribuție de primă însemnătate la lichidarea anomaliilor existente, la edificarea unei noi ordini economice internaționale. În concepția țării noastre, Europa poate contribui, prin acțiuni conjugate, la ușurarea grelei poveri pe care o reprezintă dobînzile ridicate pentru un număr mare de țări, reglementarea datoriei externe a unor state, facilitarea accesului țărilor în curs de dezvoltare la cuceririle științei și tehnicii contemporane, stabilirea unor raporturi echitabile între prețurile materiilor prime și ale produselor industrializate, elaborarea și aplicarea unui program special de dezvoltare economică și socială a țărilor în curs de dezvoltare.

Un alt domeniu al vieții politice mondiale în care statele europene au îndatorirea să intervină în mod constructiv este acela al modalității de soluționare a conflictelor existente. A nu întreprinde nimic de natură să agraveze aceste conflicte sau să creeze altele noi, a opta cu hotărîre pentru reglementarea neînțelegerilor și disputelor numai și numai pe calea tratativelor, a repudia ferm forța, confruntarea militară, a contribui la crearea condițiilor în măsură să favorizeze reglementarea de către părțile implicate a propriilor lor dispute — toate acestea sînt cerințe ale progresului, ale păcii și colaborării de care să beneficieze toate națiunile lumii.

*

După ani de neliniști, incertitudini și tensiuni, reuniunea de la Madrid a întredeschis porțile spre un orizont mai luminos. Este datoria statelor participante la conferința general-europeană să deschidă acum cît mai larg aceste porți, în așa fel încît să poată fi netezit drumul spre crearea unei Europe unite, bazate pe respectul orînduirilor sociale și al independenței fiecărei națiuni, o Europă în care toate statele să conlucreze rodnic, pe bază de egalitate și respect reciproc, în care fiecare națiune să se poată dezvolta liber, la adăpost de orice agresiune, fără nici un amestec din afară.

Este o Europă în a cărei devenire poporul român este hotărît să se angajeze cu toate forțele sale.

George Serafin

LIBAN

Un turn Babel al zeului Marte

Septembrie 1983 a fost o lună fierbinte în Liban. luptele dintre milițiile dreptei creștine, cele druze ale Partidului Socialist Progresist, și musulman șiite ale oganizației politico-militare „Amal", în cadrul cărora au intervenit unități ale armatei libaneze și ale forței multinaționale, soldîndu-se cu sute de morți și mii de răniți, inclusiv din rîndurile populației civile, plus întinse distrugeri atît în localitățile din regiunea Chouf, cît și în Beirut

Încîntătoarele meleaguri ale țării cedrilor au cunoscut, și în anul 1983, calvarul înnegurat al războiului, cu întreaga sa cohortă de nenorociri umane: vieți suprimate brutal, schilozi și orfani, familii îndoliate, cămine și bunuri transformate în cenușă, transhumanța forțată a unei bune părți a populației, repetată de mai multe ori pe parcursuri scurte de timp.

Cu cîțiva ani în urmă, Libanul era denumit „Perla Mediteranei" sau „Elveția Orientului", înregistrînd o permanentă afluență de vizitatori din toate colțurile lumii. Invazia estivală de turiști străini și clocotitoarea viață comercială și bancară, după ce, în zona Orientului Mijlociu, începuse mirifica eră a „aurului negru", făcuse din Beirut unul din cele mai active orașe ale Mediteranei, cu o modernizare accentuată, prezentă în arhitectură și în modul de viață, de care nu rămăsese departe nici restul țării, pus rapid în valoare pe coordonatele unei uimitoare dezvoltări, pînă la ultima așezare din vîrf de munte.

Și dintr-odată, nori negri de furtună s-au adunat, amenințători, pe cerul de azur al frumoasei țări, curmînd treptat liniștea veselei și opulentei capitale de pe țărmul mediteranean, ca și a străvechilor așezări din munții Libanului și din mănoasa cîmpie Bekaa. Luminile scînteietoare ale orașelor au fost stinse de suflul necruțător al ciocnirilor armate; magazinele și băncile și-au tras obloanele atunci cînd întrecerea demență a distrugerii fără noimă nu le aruncase în aer mai înainte; din hotelurile de lux de pe faleza înconjurătoare a Beirutului au rămas doar scheletele calcinate ale zidurilor pe trei sferturi spulberate de exploziile proiectilelor de diverse calibre. Cartiere întregi, orașe și sate au fost învesmîntate în lințoliul negru al morții și nimicirii.

Tragedia libaneză durează de aproape zece ani, cu pauze de speranță, repede întrerupte de noi confruntări între aceiași protagoniști, dar, adeseori, cu alți și alți proaspăt participanți. Odiseea a început prin simple incidente între libanezi, repede amplificate și copios hrănite de ingerințe străine, de o criminală afluență de arme de tot felul, dintre cele mai sofisticate, într-o țară unde nu se produceau nici măcar puști de vînătoare sau pistoale cu dopuri pentru copii. Proliferarea inimaginabilă a armelor de luptă, se înțelege de peste hotare, de la simpla pușcă automată la tunuri de calibrul 155 mm și la tancuri supergrele, în mîinile întregii populații, dublată de stimularea divergențelor interne, reale sau, de cele mai multe ori, artificiale, au condus, împreună, la haosul distrugător al unui război civil în care, timp de zece ani, toată lumea s-a bătut cu toată lumea: partidele politice cu partidele politice, milițiile de dreapta cu cele de stînga, milițiile de dreapta cu milițiile de dreapta, milițiile, ieri aliate, cu milițiile a doua zi dușmane, creștinii cu musulmanii, creștinii cu creștinii, musulmani cu musulmani, unități ale armatei libaneze cu alte unități ale armatei libaneze și așa mai departe. Protagoniștilor interni, în continuă mișcare și schimbare, li s-au substituit, pe parcurs, militari din diverse țări ale lumii, transformînd, încetul cu încetul, teatrul de luptă din orașele, satele, munții și cîmpiile Libanului, într-un adevărat turn Babel al sîngerosului și nesățulului zeu Marte.

În 1976, conform hotărîrii Ligii Arabe, pe teritoriul libanez a fost amplasată Forța arabă de descurajare, cu un efectiv de 30 000 de oameni, care, de atunci și pînă în prezent, a fost implicată în nenumărate confruntări armate cu tot felul de protagoniști din interiorul sau exteriorul țării. În martie 1978, ca urmare a invadării temporare a sudului Libanului de armata israeliană, a fost instalată în această regiune o forță a O.N.U., cu un efectiv de 7 000 de „căști albastre" din cele mai diferite țări ale globului — din Irlanda și Olanda pînă în Nigeria, Nepal, insulele Fidji etc. —, ce

→

continuă să staționeze acolo, fără a fi reușit, pînă acum, din motive independente de voința sa, să-și îndeplinească misiunea: stabilirea păcii și normalizarea vieții. A urmat, în iunie 1982, masiva invazie a armatei israeliene care, în decurs de trei zile, a ocupat aproape jumătate din teritoriul Libanului, pînă la porțile capitalei sale. În continuare, asediul sîngeros al Beirutului de vest, supus unor bombardamente sălbatice timp de 88 de zile. În septembrie, anul trecut, după retragerea din Beirut a combatanților palestinieni, conform înțelegerilor survenite, repede încălcate de partea israeliană, Beirutul s-a trezit peste noapte sub ocupație străină. Au urmat masacrele din taberele palestiniene de la Sabra și Chatila, și trupele israeliene care ocupaseră Beirutul au fost înlocuite cu o „forță multinațională" (pușcași marini americani, parașutiști francezi, bersaglieri italieni, infanteriști britanici) menită „să calmeze spiritele" și să sprijine armata libaneză în vederea instaurării unei securități provizorii a libanezilor pînă la retragerea totală a israelienilor de pe teritoriul libanez și normalizarea completă a situației.

La 17 mai 1983, după cinci luni de intense negocieri între reprezentanții guvernului de la Beirut, ai Israelului și Statelor Unite, s-a ajuns la un acord privind retragerea trupelor israeliene de pe teritoriul libanez. Dar israelienii au condiționat, ulterior, retragerea lor completă de retragerea tuturor trupelor străine din Liban, complicînd astfel din nou lucrurile. Între timp, în regiunea Chouf din sud-estul Beirutului, aflată sub control israelian, s-a declanșat un război local între milițiile dreptei creștine și milițiile druze ale Partidului Socialist Progresist. Declarîndu-și intenția „de a nu se amesteca în treburile interne libaneze", Israelul a hotărît, unilateral, să-și regrupeze trupele din regiunea Chouf pe un nou aliniament, la rîul Awali, întărindu-și astfel dispozitivul din sudul Libanului, regiune în care, conform comentariilor observatorilor din zonă, ar intenționa să-și perpetueze prezența, mai cu seamă că, aici, se găsesc izvoarele principalelor surse de apă din această parte a Orientului Mijlociu. Imediat după retragerea israeliană din Chouf, survenită la 4 septembrie, războiul civil din regiunea evacuată s-a înteț

Membrii comisiei politico-militare pentru supravegherea încetării focului în cursul primei sale întîlniri

Distrugeri de pe urma luptelor într-o localitate din regiunea Chouf

țit, luptele generalizîndu-se odată cu intervenția armatei guvernului de la Beirut, reechipată prin ajutor tehnico-financiar american. În paralel, s-au semnalat puternice bombardamente și ciocniri sîngeroase în periferiile Beirutului între armata libaneză și milițiile grupării politico-militare a musulmanilor șiiți „Amal" (în periferiile Beirutului, se aflau, în septembrie 1983, circa o jumătate de milion de șiiți, în mare parte refugiați din sudul Libanului).

Cum proiectile de artilerie au căzut și în pozițiile deținute de „forța multinațională" la marginea capitalei libaneze, noii veniți la ospățul războiului din Liban au ținut să-și pună imediat în evidență tehnica modernă de susținere, cantonată pe luciul mării din fața Beirutului (21 nave de război americane, franceze, italiene). În timp ce avioanele de asalt „Super Etendard" de pe portavionul francez „Foch" și F—14 „Tomcat" de pe portavionul american „Eisenhower" atacau cu rachete pozițiile milițiilor druze și ale aliaților lor din munții Liban, crucișătorul „Virginia" și cîteva distrugătoare aparținînd de US Navy își încercau bătaia tunurilor de la bord, în aceeași direcție. Armada multinațională din fața Beirutului a fost ulterior întărită cu una din cele mai mari nave de război din lume, cuirasatul american „New Jersey", cu 29 de tunuri de mare calibru capabile să trimită proiectile grele la 35 km distanță, completînd astfel panoplia zeului Marte cu care a fost procopsit, în ultimii ani, nefericitul pămînt al țării cedrilor.

Cînd scriu aceste rînduri, între forțele din conflict a fost încheiat un acord de încetare a focului (al nu știu cîtelea în decursul anilor de confruntări) și se pregătește un Congres național de reconciliere, menit să pună, în sfîrșit, capăt stării de continuă tensiune și distrugătoarei răfuieli stimulate de interese străine. Ce se va întîmpla în viitor rămîne de văzut. Deocamdată, epilogul dramei libaneze nu a fost încă încheiat. Este însă de sperat că, pînă la urmă, rațiunea va reuși să împiedice marșul zgomotos al sîngerosului zeu Marte și turnul său Babel se va destrăma, aducînd din nou liniștea pe frumoasele meleaguri ale „Perlei Orientului" și lăsînd poporul libanez să-și rezolve singur problemele, inclusiv restabilirea independenței și suveranității sale naționale pe întregul său teritoriu, fără amestec și presiuni din afară.

Crăciun Ionescu

AMERICA CENTRALĂ

Între confruntare și dialog

În regiunile din Salvador ocupate de insurgenți, populația sprijină lupta și acțiunile acestora

Consilieri militari americani instruiesc soldații salvadorieni în lupta împotriva insurgenților

O recrudescență a luptelor și a violenței, pe de o parte, eforturi sporite de căutare a unei soluții negociate, pe de altă parte. Pentru America Centrală, anul în curs a început totuși printr-o inițiativă în direcția păcii, despre care se va vorbi apoi insistent: crearea, la 9 ianuarie, a „Grupului de la Contadora", echipă negociatoare alcătuită din patru state (Mexic, Venezuela, Panama și Columbia), care și-a propus să nu dezarmeze în fața obstacolelor vechi sau noi și să ajungă, prin demersuri diplomatice persistente, la găsirea drumului spre pace în țările regiunii. Eforturile diplomatice au dat, deci, nota caracteristică a acestui an, cu atît mai mult cu cît 1983 a preluat întreaga încărcătură de tensiuni a anilor precedenți, tensiuni mereu escaladate, făcînd necesară și inevitabilă recunoașterea unui adevăr ce nu mai trebuia de altfel demonstrat: armele nu rezolvă, ci complică stările conflictuale, negocierile fiind singurele în măsură să defrișeze terenul complex al înfruntărilor. „Fronturile" din această parte a lumii au continuat, în acest timp, să fie active, fără ca să se reușească a se impune o formulă pe calea armelor (impas ce era de așteptat). Vărsarea de sînge s-a prelungit absurd și dureros, dar forțele ce se înfruntă nu dispun, totuși, de capacitatea de a înclina balanța, în mod decisiv, într-o parte sau alta. Speranțele sînt investite, pe mai departe, în eforturile diplomatice, cu toate că aceste speranțe sînt însoțite de o justificată prudență, dată fiind natura confruntărilor ce depășește cadrul strict local.

Pe un fundal constant al luptelor, al căror zgomot a bruiat adesea demersul diplomatic, eforturile în direcția păcii au înaintat cu dificultate, dar important este că ele nu au fost întrerupte. Chiar dacă războiul civil din Salvador a mărit, și în acest an, numărul victimelor, chiar dacă încordarea dintre Nicaragua și Honduras s-a accentuat, ca urmare a atacurilor de graniță ale grupurilor antisandiniste, chiar dacă tensiunile dintre Managua și Washington s-au resimțit adesea, iar manevre și demonstrații de forță americane au contribuit la perturbarea unei atmosfere și așa tulburi.

Pentru prima dată de la începutul crizei salvadoriene, opoziția armată și „Comisia de pace" instituită de guvernul de la San Salvador încep convorbiri directe în încercarea de a găsi o soluție negociată conflictului din această țară. Ceea ce se intenționează, a declarat președintele „Comisiei de pace", este ca Salvadorul să-și reglementeze problemele „cu mijloace proprii, fără amestec din afară". Acțiunea de mediere a „Grupului de la Contadora" este apreciată, și din acest punct de vedere, ca un util sprijin acordat statelor din zonă în încercarea de identificare a unor soluții proprii, atît pentru diferendele interne, cît și pentru cele bilaterale.

Tot pentru prima dată, un reprezentant al guvernului american, ambasadorul special Richard Stone, și membri ai opoziției salvadoriene s-au întîlnit la aceeași masă a negocierilor, la San Jose, în Costa Rica. „Aceasta consacră, scria «France Presse», recunoașterea de către Administrația Reagan a opoziției salvadoriene drept forță politică reprezentativă". La doi ani de la declarația franco-mexicană, recomandînd această recunoaștere — respinsă atunci categoric de guvernul american — pozițiile s-au modificat, în sensul acceptării unei duble realități: existența unei opoziții constituite, atît din punct de vedere militar cît și politic, și necesitatea cunoașterii reciproce a punctelor de vedere, cu alte cuvinte a demarării negocierilor. Căci, așa cum declară lideri ai Frontului Farabundo Marti de Eliberare Națională,

REMEMBER REMEMBER REMEMBER '83

„salvadorienii sînt cei ce vor trebui să negocieze între ei o soluție politică", dar, în același timp, ținînd cont de faptul că „guvernul Statelor Unite este în asemenea măsură implicat în această criză, încît anumite aspecte ale problemei trebuie discutate cu acesta".

La Washington, unde se acordă istmului o importanță strategică deosebită, părerile asupra politicii față de America Centrală pun adesea în opoziție Congresul și Casa Albă, iar aceasta în absența unei poziții americane coerente și bine definite și a preocupării, larg resimțite, față de posibila reeditare a „experienței din Vietnam". Căci partea a doua a anului a marcat, în fapt, o apiecare a balanței către o presiune militară crescîndă în zonă și o tendință mai dură față de ideea negocierilor. În urma deselor controverse, s-a trasat „Comisiei Kissinger", creată din inițiativa președintelui Reagan, sarcina de a face, pînă în februarie viitor, recomandările pe care, după studii și consultări amănunțite, le consideră oportune în domeniul politicii pe termen lung a Statelor Unite în America Centrală. Și aici, deosebirile de vederi sînt evidente, mai ales asupra cauzelor stării conflictuale din zonă, plasate în continuare de Casa Albă în sfera raporturilor Est-Vest, dar localizate de mulți oameni politici în însești realitățile regiunii: subdezvoltare, inechități sociale, aspirații la o viață democratică, independentă. Reactualizarea vechii „teorii a dominoului" (o piesă căzută antrenează prăbușirea altora) se află la originea hotărîrii S.U.A. de „a nu permite" „o a doua Nicaraguă" în zonă. Datorită considerentelor ținînd de „marea politică", diferitele crize ce bîntuie întreaga zonă tind tot mai mult să se internaționalizeze, implicarea externă sporește, potențialul exploziv acumulat aici începe să fie comparat cu cel din Orientul Mijlociu. Perspectiva unei intervenții militare americane în zonă suscită temeri și vădite aprehensiuni în rîndul statelor istmului, ca și a celor învecinate.

„Grupul de la Contadora" încearcă să deblocheze această situație, continuîndu-și demersurile diplomatice fără întrerupere. Documente pregătitoare începerii de negocieri multilaterale sînt pregătite, etapă cu etapă, pornindu-se de la identificarea factorilor ce alimentează tensiunile în zonă: cursa înarmărilor, prezența consilierilor militari străini, ajutorul militar extern, tentativele de destabilizare politică. Luna septembrie aduce, din acest punct de vedere, un important element nou: miniștrii de externe ai țărilor grupului negociator și omologii lor din cinci state ale Americii Centrale — Costa Rica, Guatemala, Honduras, Nicaragua și Salvador — aprobă un document, care pune bazele unor negocieri de pace. Se prevăd măsuri concrete ca, de exemplu, dezarmarea treptată a regiunii, retragerea consilierilor militari străini și inițierea unui dialog guvern-opoziție în țările confruntate cu conflicte interne, în vederea organizării de alegeri. Prin ratificarea documentului de către șefii de state din America Centrală, „inițiativa de pace a Grupului de la Contadora intră într-o etapă nouă, aceea a negocierilor", afirmă Oyden Ortega, ministrul de externe al Republicii Panama, țara gazdă a majorității reuniunilor grupului.

Începute în iulie, manevrele comune americano-hondurasiene vor dura pînă în martie 1984

America Centrală: o imagine frecventă în ultimii ani

Speranțele de pace rămîn să fie, însă, confirmate de fapte. Drumul negocierilor nu va fi simplu, ci anevoios, în măsura în care în regiune se interferează o serie de factori externi, iar acumulările interne — dificultăți economice, frămîntări sociale, tendințe de reașezare a raporturilor de forțe, deziderate antiimperialiste — prefigurează un curent de schimbări și de afirmare a unor opțiuni autonome, care întîmpină opoziția activă a celor ce preferă statu quo-ul. O lume liniștită și parcă resemnată, în care establishmentul părea bine ancorat, erupe brusc în cea mai vie actualitate, scoțînd la lumină o nouă imagine a ei. În America Centrală, planeta își regăsește încă o confirmare a nevoii de schimbare a omenirii, de afirmare a identității proprii, a unui destin și a unei căi specifice de evoluție și dezvoltare.

Anca Voican

Dolarul și confruntările interoccidentale

Citeva luni, în cursul anului, bursele de schimb valutar au cunoscut o puternică agitație, datorită ascensiunii artificiale a dolarului, în contextul menținerii dobînzilor înalte americane

În cursul anului 1983, dolarul a cunoscut o puternică ascensiune în raport cu celelalte principale valute occidentale, producînd mari perturbații pe piețele de schimb. Deși tendința a stopat, existînd chiar unele dări înapoi în perioada din urmă, dolarul continuă să se afle la niveluri-record, comparativ cu situația din ultimii ani, față de alte monede (marca vest-germană, francul francez, yenul japonez etc.), „Concertarea interoccidentală" — despre care se afirma că fusese pusă pe roi la reuniunea la nivel înalt din mai de la Williamsburg în vederea combaterii dezordinilor monetare — a fost supusă unui serios test, bilanțul fiind considerat, îndeobște, negativ.

În declarația adoptată la reuniunea de la Williamsburg se preciza că țările participante (cele șapte principale state occidentale industrializate), prezervîndu-și „libertatea de a acționa fiecare în mod independent în materie de politică monetară", sînt, însă, dispuse „să aplice intervenții coordonate pe piețele de schimb în cazul în care se va conveni că asemenea intervenții vor fi utile". Era formula de compromis la care se ajunsese în cele din urmă, pentru concilierea pozițiilor net opuse, îndeosebi ale Statelor Unite, pe de o parte (favorabile unei atitudini de a se lăsa cursurile valutare să se stabilească liber pe piață fără intervenții ale autorităților monetare), și ale Franței, pe de altă parte, care reclama nu numai masive intervenții ale băncilor centrale pentru jugularea speculațiilor și dezordinilor valutare, ci și o nouă conferință monetară internațională, menită să reorînduiască sistemul și relațiile monetar-financiare. În centrul controversei se afla, de fapt, dolarul american, moneda-cheie a sistemului monetar-financiar în vigoare, ale cărei evoluții din ultimii doi ani, sub incidența politicii economico-financiare promovată de Statele Unite și la adăpostul privilegiilor conferite de însești reglementările sistemului, puneau la grea încercare valutele ce-

Criza economică accentuată în ultimii ani, și care nu a slăbit realmente nici în 1983, a determinat, în multe țări ale lumii, o agravare a fenomenului șomajului: politici economice adecvate și echitabile, de relansare economică sînt necesare pentru asigurarea ocupării mîinii de lucru, drept fundamental al omului

REMEMBER REMEMBER REMEMBER '83

lorialte principale țări occidentale, economiile lor, și așa profund afectate de criză.

Pînă la sfîrșitul deceniului trecut, deși coordonatele sistemului monetar-financiar erau aceleași, dolarul păstrînd de departe poziția-cheie, totuși evoluțiile acestuia marcaseră o sensibilă slăbire: în contextul schimbărilor din raporturile de forțe interoccidentale, materializate în cîștigurile de poziție îndeosebi ale R.F.G. și Japoniei; tendințele în plan general-economic își spuseseră, în ultimă instanță, cuvîntul, dolarul resimțind o concurență sporită din partea mărcii vest-germane și yenului japonez. Accentuarea fără precedent a crizei pe ansamblul economiei occidentale în anii '80 a fost, însă, de natură să schimbe relativ rapid și substanțial tendințele. După îndelungi perioade de expansiune, inclusiv economiile vest-germană și japoneză au intrat într-o fază de „încezeală", confruntate cu profunde dificultăți. Monedele lor, considerate pînă atunci „forte" și în ascensiune, au resimțit efectele, pierzînd din viteză sau chiar scăzînd pe piețele de schimb. Dolarul, cum s-ar spune, a rămas fără un concurent de talie cît de cît similară. Și astfel, deși situația economiei americane nu se deosebea cu nimic de cea din celelalte țări occidentale (prezentîndu-se, dimpotrivă, chiar mai defavorabil), dolarul a început să redobîndească pozițiile pierdute, cursul său urcînd treptat pe piețele de schimb. De unde, pînă atunci, căutau cu predilecție plasamente în mărci vest-germane, yeni japonezi, franci elvețieni sau chiar francezi, deținătorii de capitaluri și-au reorientat atenția spre deviza-cheie, dolarul, avînd în vedere semnificația sa și, poate, înainte de toate, lipsa de opțiune, fluxul transferurilor în dolari putînd fi apreciat ca o expresie a „alegerii răului mai puțin rău".

Dar nu este vorba numai de atît. Fluxul transferurilor înspre dolar și, ca urmare, ascensiunea cursului acestuia, au avut cel puțin condiții favorizante în — dacă nu au fost chiar determinate de — politica economico-financiară adoptată pe plan intern de autoritățile americane la începutul anilor '80. Confruntate cu o inflație ridicată, considerată a fi devenit „inamicul public numărul 1", acestea au promovat, în numele combaterii fenomenului inflaționist, o politică de scumpire exorbitantă a creditului, prin introducerea unor dobînzi excesive. Capitalurile au pornit spre Statele Unite pentru a beneficia de nivelul de „fructificare" mai înalt oferit, iar cota mai „remuneratorie" a plasamentelor în dolari a făcut ca, pe piețele de schimb, cursul monedei americane să crească în raport cu alte principale valute occidentale. Pentru a stăvili transferurile masive de fonduri de pe piețele lor pe piața americană, dinspre monedele proprii înspre dolar, celelalte țări occidentale s-au văzut obligate să se alinieze, treptat, la dobînzile excesive, dar, avînd în vedere efectele directe ale scumpirii creditului pe linia frînării investițiilor, nu au adoptat, totuși — pentru a nu-și compromite complet activitatea economică, deja afectată de criză — dobînzi la fel de ridicate precum cele americane. Context în care dolarul și-a continuat ascensiunea pe piețele de schimb. S-a vorbit astfel — inclusiv la niveluri guvernamentale — de o „supraevaluare artificială" a dolarului, în măsura în care ascensiunea cursului monedei americane provenea nu dintr-o situație comparativ mai bună a economiei S.U.A., ci dintr-o politică de scumpire, fără baze reale, a creditului în această țară.

Scăderea ulterioară a dobînzilor la care s-a procedat din 1982 și în contextul căreia au și apărut semne de reluare a investițiilor și, deci, a activității economice — nu a dus, practic, la oprirea ascensiunii dolarului. Pentru că această scădere a dobînzilor, întreprinsă pe măsură ce inflația a bătut în retragere, nu a fost făcută și în măsura reducerii acesteia. Ca urmare, pe piața americană, cel puțin la creditele pe termen lung, dobînzile reale (diferențele dintre ratele nominale ale dobînzilor și rata inflaționistă) sînt, în prezent, chiar mai ridicate decît în urmă cu doi ani, cînd se înregistrau nivelurile-record ale dobînzilor nominale. Condițiile „supraevaluării" s-au menținut și cursul dolarului a continuat să crească pe piețele de schimb, în ciuda protestelor și criticilor partenerilor occidentali.

Profitînd de faptul că, în ultimele luni, S.U.A. s-au aflat în avans în cadrul ciclului redresării, oficialități americane au încercat să-și convingă partenerii că acesta este noul atu al dolarului. Numai că legătura strînsă a ascensiunii acestuia cu dobînzile mai înalte americane nu s-a dezmințit. Puseul febril al monedei americane din iulie-august a intervenit, în mod semnificativ, în contextul în care mai multe bănci americane au reaprins focul dobînzilor majorînd cu jumătate de punct procentual rata dobînzii la creditele acordate principalilor clienți, în condițiile cererilor sporite de împrumuturi pe fundalul redresării. Această simplă jumătate de punct procentual a anihilat efectele dealtfel firavei intervenții „concertate" pe piețele de schimb a băncilor centrale din S.U.A., R.F.G. și Japonia. Interpretată de majoritatea partenerilor occidentali ai S.U.A. ca „nesemnificativă" și chiar „formală", intervenția pare să fie considerată la Washington ca suficientă pentru a arăta că Statele Unite și-au respectat obligația asumată la Williamsburg și, totodată, îndeajuns de semnificativă pentru a proba că „forțele pieței" ar fi prea impetuoase ca să poată fi oprite prin noi intervenții, făcîndu-le, deci, inutile.

Deși un curs ridicat al dolarului le asigură, în principiu, o ascendență comercială (ținînd cont că înseamnă devalorizarea comparativă a propriilor monede și, deci, „ieftinirea" exporturilor și „scumpirea" relativă a importurilor), partenerii occidentali ai S.U.A. resimt „supraevaluarea" monedei americane ca o „sfidare de forță" la adresa lor pe plan politic, și ca un obstacol direct în calea redresării economiilor lor, întrucît dolarul „supraevaluat" îi constrînge, de fapt, să mențină dobînzi ridicate pe piețele interne, cu efecte nemijlocite în direcția descurajării, dacă nu chiar a compromiterii, reluării investițiilor și activității economice.

Pentru țările în curs de dezvoltare, consecințele sînt îndoit resimțite în plan economic; pe de o parte, dobînzile înalte care stau la baza „supraevaluării" dolarului sau care sînt perpetuate de aceasta le impun împovărătoare sarcini de rambursare a creditelor la care sînt nevoite să apeleze; pe de altă parte, cursul în sine ridicat al dolarului le accentuează povara, sporind semnificația reală a datoriilor lor externe, întrucît acestea sînt contractate în covîrșitoare majoritate în dolari.

dr. Ilie Șerbănescu

Ce este complexul militaro-industrial?

Fără enigme și mistere

De unde provine dorința acumulării demențiale de armamente? Care este, sau care sînt motivele reale ale freneticei curse a înarmărilor? Provine oare cursa înarmărilor din condițiile sociale existente la un moment dat? Sau, nu cumva cursa înarmărilor este consecința directă a existenței, pe planeta noastră, a unor sisteme sociale diferite?

A fost o vreme cînd această ultimă teză număra mulți adepți. Atunci ca și astăzi, realitatea istorică este cea care oferea cele mai solide contraargumente acestui sistem de judecată, fundamentat pe prejudecăți și viciat de interese partizane. Pentru simplul motiv că această teză implică o gravă eroare de logică: ea presupune că, înainte de apariția orînduirii socialiste, istoria mondială n-a fost decît o lungă și fericită perioadă de pace și de coexistență fericită între țări și popoare. E fals; și cine nu recunoaște aceasta? În fapt, cursa înarmărilor a apărut în momentul în care mijloacele de producție au fost supuse, în totalitatea lor, controlului particular. Istoria abundă în exemple care demonstrează că statele capitaliste s-au angajat, în numeroase rînduri, într-o acerbă cursă a înarmărilor în încercarea de a-și afirma superioritatea, unele asupra altora, pentru a-și însuși teritorii străine și a coloniza alte țări. De altfel, este în logica elementară a capitalismului să încerce, pretutindeni și prin cele mai variate mijloace, crearea de condiții noi

Sărăcie și înarmări — două realități tragice și strîns legate ale zilelor noastre: cu numai 10 la sută din sumele cheltuite astăzi în absurda cursă a înarmărilor s-ar putea tripla actuala asistență publică pentru dezvoltare

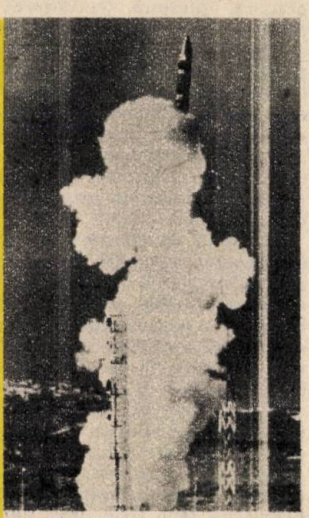

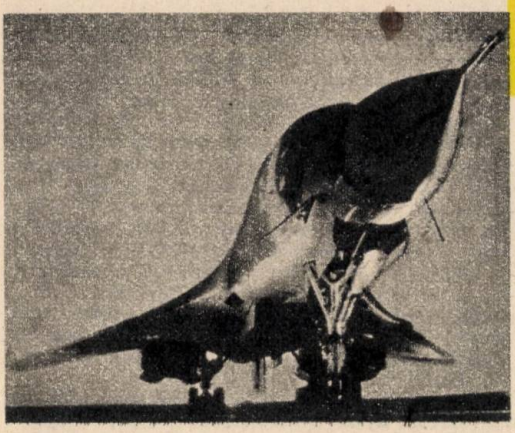

și mereu mai favorabile pentru maximalizarea profiturilor și pentru punerea în aplicare a unei politici în măsură să protejeze, să susțină și să extindă propriul sistem. Nu este o simplă întîmplare, de pildă, faptul că familia Krupp a intrat în istorie nu numai ca un mare fabricant de arme, ci ca un prototip al corelației dintre profit și cursa înarmărilor. Cei care realizează averi datorită armelor vor căuta, în mod normal, să pună la punct și să comercializeze arme din ce în ce mai costisitoare. Dar aceasta nu este posibil decît în condiții sociale specifice, într-o societate în care mijloacele de producție sînt în mîinile unor organisme particulare.

Iată de ce originea cursei înarmărilor este fără enigme și mistere. Pentru că motivele principale ale cursei înarmărilor sînt extrem de strîns legate de legile emanînd de la același sistem socio-economic care permite o alianță intimă între monopoluri și administrație, și o uniune la fel de solidă între expansiunea capitalului și politica oficială regizată de aceleași legi.

Cînd intră în joc „CMI"

Această alianță și uniune nu produce, însă, doar cursa înarmărilor, ci și motivația acesteia, ceea ce, în practică, înseamnă teoretizarea necesității fabricării de arme împotriva a ceea ce „submenează", în concepția burgheză, ordinea existentă — alias practicile capitaliste, neocolonialiste și imperialiste în raporturile internaționale — și anume socialismul, lupta de eliberare, mișcarea mondială pentru încetarea cursei înarmărilor, pentru destindere, colaborare și pace. De aici, o politică și o diplomație conforme acestei realități. Astăzi, principalul inspirator al politicii și diplomației în chestiune este complexul militaro-industrial, pe scurt „CMI".

Termenul de complex militaro-industrial a apărut la începutul anilor '60, atunci cînd, în discursul său de adio la încheierea mandatului prezidențial, Dwight Eisenhower spunea concetățenilor săi americani: „Noi am creat o vastă industrie permanentă de armament, a cărei influență este resimțită în fiecare oraș, în fiecare instituție, în fiecare birou al guvernului federal. Dar nu trebuie să pierdem din vedere gravele implicații ale acestei situații și trebuie, în cadrul guvernului, să prevenim orice influență necontrolată a complexului militaro-industrial".

Ce au constatat o serie de ideologi și politologi occidentali la sfîrșitul anilor '60? Să-i dăm cuvîntul cunoscutului John Galbraith: „Cei ce hotărăsc sînt forțele armate și trusturile de armament, ele mulțumindu-se să informeze Congresul și opinia publică, după ce deciziile au fost luate... Puterea militară a nesocotit dispozițiile Congresului nostru; ea a retras opiniei publice și Congresului puterea și a transmis-o Pentagonului". Anvergura cîștigată de „CMI", de-a lungul anilor, este de-a dreptul impresionantă. Fostul diplomat american George F. Kennan, cunoscut politolog, aprecia, la rîndul său, în cartea sa „Nori primejdioși", că, „reflectînd asupra situației acestei țări (S.U.A.) și asupra comportării sale în materie de politică externă, nu trebuie pierdut din vedere niciodată un al doilea fenomen al vieții americane: complexul militaro-industrial. Spunînd aceasta, mă refer la ponderea militarilor în calitate de clienți ai economiei noastre, la rolul Pentagonului ca factor al vieții noastre industriale și la influența acestei situații asupra societății noastre".

Firmele de armament americane, care au ramificații în toată lumea, își asigură „partea leului" din beneficiile realizate de pe urma programului militar nu numai al S.U.A., ci și al NATO ca atare. Iată cîteva dovezi, aduse la cunoștința publică de o serie de ziare, printre care „Kieler Nachrichten", din 4 aprilie 1978, „Wallstreet Journal" din 7 iunie 1977, sau „Business Week" din 27 iunie 1977:

— Chiar înaintea semnării tratatului SALT 2, președintele Jimmy Carter a dispus construirea unui nou sistem de rachete, celebrul MX. Proiectul a fost încredințat firmelor „Aerojet General", „Hercules", „United Technologies", „Honeywell", „Northrop", „Rockwell International", „Westinghouse", „Legicon și Geodynamics". Odată realizat, programul va aduce acestor firme circa 30 miliarde dolari beneficiu.

— Profiturile obținute prin folosirea rachetelor Cruise (o singură rachetă costă în jur de un milion de dolari) revin, în principal, firmelor „General Dynamics" și „Boeing".

— Costul total al programului Trident depășește 22 miliarde. Și de astă dată, beneficiile intră în buzunarele lui „General Dynamics", al cărui record în materie de profituri a fost atins, în 1977, cu suma de 103,4 milioane dolari.

— Programul militar al S.U.A. asigură principalelor firme americane comenzi uriașe. Astfel, Pershing II va fi construită de „Martin Marietta"; avionul de luptă FX de „General Dynamics" și „Northrop"; elicopterele de atac pentru armata de uscat de „Hughes Aircraft"; distrugătorul de tip Aegis, de „Litton Industries". Și așa mai departe. Firmele cele mai bine „cotate" de Pentagon, pentru cifra lor de afaceri în milioane dolari, sînt următoarele, potrivit publicației „Einheit", nr. 2 din 1979:

1.	McDonnel-Douglas Corp.	2 465
2.	Lockheed Aircraft Corp.	1 510
3.	Northrop Corp.	1 480
4.	General Electric Co.	1 347
5.	United Technologies Corp.	1 233
6.	Boeing Co.	1 176
7.	General Dynamics Corp.	1 073
8.	Grumman Corp.	982
9.	Litton Industries Inc.	978
10.	Rockwell International Corp.	966
11.	Hughes Aircraft Co.	911
12.	Raytheon Co.	784

Partea ce revine celor o sută din cele mai mari societăți de capitaluri ale S.U.A., din valoarea totală a comenzilor militare ale Pentagonului, a fost de 69,7 la sută în 1970, de 66,3 la sută în 1975, de 72,1 la sută în 1979. În afară de două milioane de soldați, Pentagonul numără un milion de salariați civili. El furnizează arme pentru 63 de state și se ocupă de instruirea pe teritoriul american a 10 000 de militari din 68 de țări, pentru a nu mai aminti de instructorii proprii trimiși în alte țări, cum este cazul Hondurasului. 11 la sută din mîna de lucru a S.U.A. este folosită în sferele de influență ale complexului militaro-industrial. „Asociația industriilor securității naționale" garantează acțiunea concertată a organismelor de stat însărcinate cu problemele armamentelor și a statelor majore ale armatei. Patru sute de întreprinderi americane sînt membre ale acestei Asociații, ele realizînd 90 la sută din totalul furnizărilor de armamente.

Nici complexului militaro-industrial din R.F.G., deși mai modest ca cel din S.U.A., nu i se poate nega în-